

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

EL TEMA DEL DIA

Els escàndols municipals

Hi ha un problema d'ètica política que des de l'adveniment del règim republicà ha estat utilitzat pels seus adversaris amb molta freqüència i batejat per ells amb un mot gràfic i popular: el mot «enxufisme». Aquest és un tema d'una gran complexitat. S'hi adjunta una part de raó davant d'abusos veritables i una part de sorpresa culpable que és molt curiós de constatar. A part el fet que escandalitzin sots i gratificacions que a qualsevol país — amb menys «avara povertat» que el nostre — semblarien mesquins per a les altes magis. tratures que els usdefruit, i a part de la necessitat evident i plena que els càrrecs de compromís i de transcendència fossin ocupats l'endemà del 14 d'abril pels triomfadors — que es pensaven, doncs? — és evident que en la consciència, o millor dit en la subconsciència del ciutadà mitjà hi havia, al temps de la monarquia, una mena de noció obscura d'inferioritat que feia trobar lògic fins a cert punt que els alts càrrecs de la Nació se'ls repartissin els senyorassos i els militars. En canvi, quan l'endemà del nou règim el ciutadà mitjà va veure aquell seu igual — obrer, buròcrata o artista — elevant-se per l'esforç del seu talent a les altes magistratures del país, aleshores aquest ciutadà va concebre la fòbia de l'enxufisme per tal com ell se n'adonava que un que era el seu igual s'havia remuntat per sobre d'ell i en certa manera això vexava la seva peresa mental.

Altament aquesta fòbia és d'ací i de tot arreu; d'avui i de sempre.

Les murmuracions i les facècies sobre la vida municipal són tan velles com el mateix municipi. Però sembla que ara ja hem arribat a un grau que ens omple d'esperances. Car no hi ha dubte que els abusos moren per llur pròpia enormitat. Es llur mort natural, que sempre els arriba tard o d'hora. Quan tot hom es plany d'un mal senyal que tenim prop el remei.

Ha estat el senyor Aymami qui damunt de les planes de *La Publicitat* ha puntualitzat una sèrie de fets: que d'ençà del 14 d'abril la fauna burocràtica del nostre Ajuntament s'ha vist enriquida per 850 nous exemplars; que molts d'ells són analfabets o d'edat o situació antireglamentària; que la coincidència de certs benestars econòmics amb l'obtenció de la dignitat edilícia no és prou clara; que un allau de 300 nous personatges s'agita entre bastidors esperant un torn favorable...

El mal de l'Ajuntament de Barcelona, com hem dit, no és però d'ara sinó de tot temps, i el que és més lamentable del cas és que amb aquests procediments no es desacrediten uns quants senyors sinó la pròpia institució municipal.

La probitat edilícia és, doncs, una de les principals coses que haurien de vigilar els capítols de partit si no volen veure's barrejats en el concepte que la majoria de la gent té, no d'un senyor determinat, sinó del regidor en general. I en això l'Esquerra i la Lliga han donat recentment un exemple. Però, al mateix temps, en tractar aquests afers s'ha de tenir un punt de mira més alt que el d'un partit que està en el govern, al qual s'ha de combatre costi el que costi. S'ha de denunciar l'error i s'ha de procurar evitar-lo; però s'ha de tenir compte que el ciutadà no faci una confusió entre tots els regidors i passi pel mateix sedàs persones que de la política en fan una mitjà de viure — de les quals n'hi ha a tots els partits — i altres que són d'una honradesa ben acreditada — i de les quals també n'hi ha a tot arreu.

Però si hem parlat d'aquest afer, és sobretot per a remarcar l'estat d'ànim dels catalans en l'actualitat. Fins ara pel català mitjà, l'home que vivia d'un sou de funcionari de l'Estat era un home sense personalitat pròpia, un ésser gairebé despreciable que assegurava la seva vida per un modest sou i no massa feina, i tenia les idees més tronades d'aquest món.

I tot d'un cop veiem que a la gent els ha entrat un amor excessiu al funcionari. Naturalment que aquest estat d'esperit que potser respon a un estat de lògica humana no és nou d'ara. El que passava — i d'això en venia el concepte que del funcionari tenia el català mitjà — és que les probabilitats d'obtenir un lloc en l'Administració estaven reservades a aquells que s'avenien a militar a un partit que no s'avenia amb el sentir de la majoria dels catalans. I ara, en entrar el govern de la ciutat a mans d'homes populars, aquesta repugnància a tenir un sou que li permeti anar fent la viu-viu ha desaparegut totalment, i veiem que per un càrrec de «plantilla» es fan coses inimaginables.

Aquest delit per entrar a l'Administració serà encara més patent en el moment d'aprovar-se l'Estatut i, com que no és patrimoni de cap partit, es posarà de manifest sigui qui sigui el vencedor de les pròximes eleccions.

Dues coses per tant és d'esperar que canviïn en els temps a venir. Primer que el ciutadà no vegi com únic recurs de la seva vida un lloc a l'Administració; i segon, que la qüestió dels funcionaris deixi d'ésser

una arma política, tant pels que governen per acontentar els seus partidaris com per l'oposició per titllar d'immorals els seus adversaris.

L'Administració és més important que tot això. I cal no oblidar que una bona administració assegura per molts anys, contra totes les embranzides, la permanència d'un estat o d'un règim.

Per què no parlar, finalment, de la llarga

La Casa Gran

estada del senyor Lerroux entre nosaltres?

Però, ens adonem que, aquest cop, les anades i vingudes de l'ex-emperador del Paral·lel no han tingut gens d'importància. La prova és que ningú, tret dels diaris del seu partit, no n'ha parlat ni n'ha fet cap comentari.

Don Alexandre ha transportat la seva art oratòria tenoresca i volubre per diverses parts de Catalunya. Ignorem si, als seus anys, encara percep el que li passa pel voltant. Però per poc que no badi, deu haver-se convençut que el lerrouxisme, a Catalunya, és una peça de museu, i de museu secret.

A Barcelona, uns domassos a un principal del Passeig de Gràcia; a Tarragona, uns xiulets; arreu, un mig-riure, han delatat el pas de l'ex-personatge. Però ningú no n'ha preguntat més detalls, ni s'ha interessat per altra cosa que per alguna anècdota risible del viatge.

L'imperi del Paral·lel ja no és d'aquest món.

Convé que els catalans ens acostumem a plantar cara a d'altres enemics més seriosos. El lloc dels radicals, a MIRADOR, ja no és l'editorial, sinó el *Mirador indiscret*, on es col·leccionen les coses inofensives i pintoresques.

De Dijous — a Dijous

Fingiríem si ens féssim els desmenjats davant dels 93 reportatges que ens han arribat en resposta a la convocatòria del concurs organitzat per MIRADOR, amb la finalitat de descobrir nous escriptors aptes per a conrear aquest gènere de literatura.

Posats en aquest pla de sinceritat, declararem també que en concebre i redactar les bases del concurs no ens animava pas un optimisme gaire gran respecte els resultats de la nostra provatura. Els escrits que s'adapten a aquest gènere que hem convingut d'anomenar «temes de segona pàgina» no són pas els més fàcils, malgrat les aparenècies vulguin fer semblar el contrari. En un article sobre o al marge d'un fet literari, artístic, polític, etc., és molt fàcil de dissimular, per part dels autors, un estil confús i unes idees més confuses encara. En canvi, en un reportatge directe i viu, el literat es veu obligat a ensenyar les cartes, car difícilment donarà la impressió de les coses vistes, si per endavant no les ha sabut copsar amb exactitud i si després no disposa d'un estil transparent per a traslladar amb netaïtat la visió damunt del paper.

Doncs bé; molts dels concursants de MIRADOR han demostrat posseir les qualitats per nosaltres cercades. En una llegida primera, abans de jutjar mèrits, hem observat com alguns dels reportatges tramesos es destacaven per llur simplicitat i exposició objectiva; en una paraula: naturalitat.

Podríem gairebé afirmar que només amb això considerem ja coronat per l'èxit el nostre concurs. Si MIRADOR representa quelcom dintre la vida espiritual catalana és precisament aquest odi a l'afectació, a la pose i a la carmiloneria. La nostra posició davant la vida del país és d'una modestia i d'una naturalitat, que restà molt de temps incompresa per certa gent, la qual, acostumada als catàfols solemnes i pseudo-transcendents, no es sabia avenir que arribés a la palestra un setmanari que parlava un llenguatge normal i de sentit comú.

Per això ens enorgulleixen alguns dels reportatges tramesos al concurs. Llurs autors demostren que han comprès la lliçó nostra i que en un moment donat saben encarar-se amb les coses i després contar-les naturalment i sense enfarfees.

Es clar que això no és tot. Tot i essent molt, és només mig camí a la literatura. Perquè de vegades la virtut de la senzillesa cau en pecat de sequedat. En possessió de la primera matèria, cal condimentar-la, sense necessitat d'arribar-ne a la desnaturalització. I allò que falla en molts dels concursants és la gràcia a saber relligar i valorar un seguit de dades bones, per tal de bandejar l'aire enumeratiu.

D'altres treballs rebuts, es pot dir que pequen pel cantó contrari. Domina en ells un excés de cuina, en perjudici de la puresa dels elements essencials. Llurs autors han escrit sota la preocupació de l'estil, sense veure que aquest no és sinó un producte natural, i que és inútil manllevar-lo ni convocar-lo a data fixa.

En l'elecció de temes hem notat una certa coincidència, excusable en les circumstàncies. MIRADOR ha llençat la seva convocatòria gairebé en ple estiu, estació la més propícia a l'extracció de temes de segona pàgina. Si demanàvem que els participants ens contessin coses vistes, no ha d'estranyar-nos que hagin portat els ulls i el pensament vers allò que tenien més a l'abast de la mà.

Podríem fer encara alguna altra consideració, però potser envairíem el terreny dels encarregats del veredict del concurs que aviat serà fet públic. Nosaltres no tenim cap més propòsit que el de donar les gràcies als noranta tres amics que han confiat en el criteri de MIRADOR, per tal de saber el mèrit dels seus reportatges.

MIRADOR INDISCRET

Un hoste

Una de les moltíssimes denúncies rebudes per les autoritats, d'amagatalls del general Barrera, situava el sinistre ex-virrei a la casa que té a Blanes l'opulent i generós carboner Vicents Coma Ferrer, que en tot temps s'ha gloriat d'estar bé amb els que manen, valgui el que valgui i costi el que costi.

La denúncia ofería versemblança: ningú no ignora les estretes relacions d'En Coma Ferrer amb el general Martínez Anido i altra gent d'aquesta mena; per afegidura, el denunciador senyalava el fet que, des de feia poc, a can Coma es consumia més peix de l'acostumat, i això indicava que hi havia algun hoste.

No calgué un registre gaire a fons de la casa per trobar-hi el convidat; ara que no era el que es cercava: l'hoste de l'home de negocis era el diputat Grau Jassans.

Excessos poètics

Els tiernos retoños d'ambdós sexes, posat que no poden cabrejar per la «Peña Blanca» ni pel «Círculo Tradicionalista», es dediquen a una mena de Jocs Florals clandestins mitjançant la tramesa de composicions humorístiques a guisa de la famosa correspondència coneguda per la cadena. Un dels darrers versos circulats, a jutjar per la data de la còpia que hem rebut, diu:

¿Quién tiene el mejor panderó?

—Cordero,

¿Y quién descuartiza a España?

—Azaña.

¿Hay un ángel irrisorio?

—Ossorio.

Pues que sobran es notorio,

Cordero, Azaña y Ossorio.

Del cesarismo imperante,

¿quién ampara los desmanes?

—Los patanes.

¿Dónde están los caballeros?

—Todos en Villa Cisneros.

Preveiem que el G.A.T.C.P.A.C haurà d'activar la producció de les cases transportables del tipus exposat a la plaça Berenguer el Gran, perquè és evident el desig que tenen els nostres ninos bien d'engrosir el cons del poble adoptiu del conde de las Quemadas, del marqués de Gandul i del duque de Grimaldi.

Caça i pesca

La lerrouxista Noche, oportunament, des-tacava en *manchette* aquestes frases del discurs d'Azaña a Santander:

«Nosotros, en el partido de Acción Republicana, tenemos correligionarios, cooperadores; amigos, jamás.»

«De mí, ni dentro del partido, ni fuera del partido, nadie puede esperar nada, absolutamente nada.»

La invitació a entrar al partit radical, adreçada a tots els que esperen, no pot ésser més clara.

Justícia social per als pastors

A Núria, a rebre els parlamentaris ara fa quinze dies, hi havia una colla de pastors de pessebre que feien d'allò més bonic.

Un d'ells es mostrà extraordinàriament intrigat per saber qui era aquella dama que mostrava un interès tan extraordinari per ells a través de l'atenció constant dels seus impertinents de carei. Quan va saber que era diputada i socialista, es disposà a no deixar-se perdre l'avinentsa — ocasions com aquesta no se'n presenten tots els dies

— d'exposar les aspiracions i les queixes de la seva classe.

Es presentà davant de Margarita Nelken i li contà, amb un castellà del qual calia apreciar la bona voluntat, la vida dels pastors del Pirineu, vida migrada a causa del guany esquitit.

—¿Cuánto ganan? — li preguntà la parlamentària socialista.

—Siete pesetas — contestà el pastor.

—¿Semanales?

—Diarias.

—Si por eso se apuran, ¿qué harían ustedes en el caso de los pastores de mi tierra, que ganan treinta duros anuales?

—¿Treinta duros?

—Sí, anuales.

—¿Ah! Pues han de procurar que los aumenten.

Del mal el menys

Afortunadament, els tripulants i passatgers del *Zeppelin* van fer només una parada de quinze minuts a l'aeròdrom. Si haguessin decidit parar un parell d'hores per visitar Barcelona, no haurien pogut arribar ni al Prat.

Una certa personalitat deia:

—Ara s'han endut una agradable impressió de Barcelona. Tot això hi hem guanyat.

Canvi de ruta

A les sis del mateix dia va arribar a l'aeròdrom un avió del servei de passatgers. Aquests van baixar de l'aeroplà, van muntar a l'autocar que els esperava i van emprendre la marxa cap a Barcelona.

Dues hores després encara no havien passat del Prat. Alguns dels passatgers estaven tot anguniosos. I n'hi hagué un que volia que li tornessin els diners.

—Ens van dir — cridava — que ens durien a Barcelona i ens han dut a l'Àfrica...

Lluita de classes

Entre l'element femení del Partit d'Esquerra Republicana, hi ha una lluita intestina, i tot perquè la senyoreta Maria Teresa Gibert s'exhibí d'una manera tan manifest al Congrés del Partit.

Ara les seves companyis preparen un gran miting feminista, i treballen intensament per tal de tenir les *toilettes* a punt.

Els programes, que ja s'estan imprimint, podria ésser que diguessin el següent: «El vestit que llueix la senyoreta Arquimbau és de la casa Rodríguez.»

Les sabates que usa la senyoreta Gibert són de la casa Raspall.

El capell de la senyoreta Bargalló és de la casa Martí Martí, i així successivament.

Aquest miting serà donat a la sala del Coliseum i l'entrada per rigorosa invitació. La sala estarà perfumada amb *Souvenir de France* de la casa Pivet, de París, perfum cedit expressament per a l'acte.

En Fontbernat redueix l'exèrcit

Els Cents Homes d'En Fontbernat han estat acomiadats pel seu cabdill, el qual ha format un chor amb vint homes professionals — vint feres, com diu el mestre — que aviat donaran proves de la seva disciplina i tremp cantador.

Interrogat En Fontbernat sobre els motius que l'han impulsat a reduir els seus incondicionals cantaires, respongué:

—L'Azaña en el seu darrer viatge em digué que els exèrcits reduïts eren més eficients, i ara vaig a fer la prova!...

Tres interpretacions

Davant del local de la Lliga, el dia que En Ventosa pronuncià la seva conferència, tres greus senyors criden un taxi. El més jove dels tres, polític del segon equip, diu al xofer:

—Al Pompeia!

El taxi anà passeig de Gràcia avall fins que una veu interior — de l'interior del cotxe — increpà el del volant:

—Però on ens porteu, home de Déu?

—No m'han dit al music-hall Pompeia?

—No! Què us heu pensat? Al Pompeia de Gràcia!

El taxi girà cap amunt, i, en arribar a la Diagonal, inicià tombar cap al convent de Pompeia.

No sigueu tan extremista, jove — féu la veu potent d'En Pere Rahola —. Ni al music-hall ni al convent, home. Anem a un lloc més moderat: al Coliseu Pompeia, de la Travessera.

La cucanya de l'Estatut

La concessió del nostre Estatut ha deixat la porta oberta al de Bascònia. Tan oberta, que el mateix Indalecio Prieto hi ha passat tot cofoi, ell i la seva panxa, després d'aquelles rebequeries d'abans.

El propietari d'*El Pueblo Vasco*, el diputat nacionalista senyor Picavea, ja ho preveí el darrer juliol en el discurs que pronuncià a la Torre Jaume I en el banquet celebrat per la Conferència Monetària Espanyola:

—Cuando mis compatriotas me vienen con exigencias, yo calmo su impetuosidad diciéndoles: «Calma, amigos; el Estatuto es una cucanya; los catalanes, subiéndolo, retrocediendo, volviendo a subir y volviendo a retroceder, lo están desengrasando de tal modo, que cuando ganen el pollo de la victoria — en este caso el Estatuto — el palo habrá quedado más seco que una astilla. Imaginaos, amigos, si nos será fácil entonces a nosotros la ascensión: la recompensa! Dejad, pues, que los catalanes trabajen para nuestro triunfo...»

— Hostes vingueren...

— Sí, noi : això vol dir que podem tocar el dos

Homenatge als morts

En el mateix discurs, semblant als d'En Francesc Pujols quant a la diversitat de temes tractats, el senyor Picavea honorava el record d'un familiar seu amb aquestes paraules, no ben originals, però potser mai dites tan en públic:

—Mi suegro, que pasó a mejor vida — y yo también desde que él murió...

Com més soroll millor

El senyor August Pi i Sunyer, president de l'Associació de Música «da Camera», reuní l'altre dia als periodistes a l'Hotel Continental, i després de sopar els exposà els projectes de l'Associació. En observar que enguany els concerts orquestrals són en majoria, s'estengué en consideracions sobre la poca atenció que el públic dels concerts «da Camera» presta als tríos i als virtuoses.

—La gent — digué — s'estima més parlar de coses de l'estiuig passat i no està pel treball dels artistes. Amb les audicions orquestrals, com que fan més soroll, si persisteixen a seguir parlant, els artistes no se n'adonaran tant!...

Després del treball...

Després d'una llarga temporada des de cans, ben guanyat per cert, han tornat a reaparèixer a *La Nau* les clàssiques il·lustracions que la feren famosa. Els de la Unió Democràtica de Catalunya no es resignen a fer un simple diari d'informació i per això han recorregut de nou als retrats de personatges per tal de fer, de *La Nau*, el diari il·lustrat de més reduït tiratge de Barcelona.

—Home, aquests gravats són massa vells — digué un dels redactors.

—Al contrari, home — digué l'administrador —, el que resulten és massa joves. Tots dos tenien raó.

Preparatius al Liceu

—Què et sembla si féssim el *Sigfrid*? — deia no fa molts dies el senyor Rodés al seu íntim Pascual.

—Ah!, sí, molt bé. Ja teniu repartiment? —No, però podem fer-lo ara—contestà En Rodés, i afegí: A veure, què es necessita?

—Primerament, un bon tenor que canti el *Sigfrid*, després un altre per fer el Mime, que ha de ser un gran actoràs.

—Mime, dius? —interrompé En Rodés pegant-se un cop de mà al front—. Ja el tinc, home, i esplèndid; conec un mímic que feia pantomima que serà espantant...

No cal dir que per poc En Pascual perd la poca veu que li queda de l'esglai.

Un gran edifici per

al Parlament català

Es parlava de l'assumptu candent d'aquests dies. De la construcció d'un edifici per tal que el Parlament català tingués casa pròpia. Es parlava també dels projectes que hom ha presentat per tal d'utilitzar alguns dels ja existents, habilitant-los per Congrés nacional de Catalunya.

Un amic d'En Francesc Pujols, que coneix les idees respecte la religió i la política catalanes que el nostre escriptor preconitza, li va preguntar què pensava que seria més convenient, construir un edifici nou o habilitar-ne algun dels ja existents. En Francesc Pujols va ésser decidit partidari d'habilitar-ne algun dels existents.

—I quin hi destinariu? —li va preguntar el seu amic.

—Si els catalans m'escoltessin i em creguessin, jo els donaria la Catedral—va respondre En Pujols.

No tot són trabucs i rosaris

El *Correo Catalán* ha descobert la Meditèrrania. Més que la Mediterrània, l'Oceà. Més que l'Oceà, encara... El *Correo Catalán* ha descobert el secret de la felicitat. Es clar que les doctrines de don Carlos ja assenyalen la imminència de l'Arcàdia; però mentre els carlins no manin per fer d'Espanya l'encarnació de Xauxa, és bo procurar-se per altres camins més viables el que sigui factible d'allò que el programa de la «Comunió» garanteix.

El millor, encara, és que aquesta felicitat els carlins l'han descoberta en vers, que ja és una nova garantia; i res més no ens demostri la seva efectivitat que el fet eloqüentíssim que *El Correo Catalán* hagi esperat a publicar la gran nova en diumenge, el dia destinat a les grans sensacions periodístiques, la darrera de les quals fou la fotografia del mateix Déu Nostre Senyor publicada ara fa unes tres setmanes en versió misteriosa que tenia la virtut d'ésser visible únicament per als predestinats.

El secret de la felicitat, lectors i lectores, radica a casar-vos amb un «miquel» o amb una «miquela», segons les vostres necessitats. Així ho proclama l'òrgan carlí en un poema de mitja columna escrit en l'ortografia de lo senyor Francesc Matheu — Senyor!, fins en l'ortografia se'ls ha de conèixer que viuen endarrerits! — i formant part d'una pàgina dedicada a major honra i glòria de sant Miquel Arcàngel. El poema de *Lo Miquel* i *la Miquela* ha estat dedicat pel seu humil autor — lo senyor L. C. V. y L. — a «a mos confreres de la Pia Unió, etcètera».

Els primers versos fan:

Sospirava'l jovincel:
Qui trobés una «miquela»!
y deia la jovincela:
Qui pogués trová un «miquel»!

El poema — un nom o altre se li ha de donar — és bastant atrevit. Encara que parli dels resos del «miquel», de tant on tant deixa anar alguna cosota, que vaja!...

Algú dirà que aquest atreviment obeeix a la consigna de renovació que flota per les hosts carlins; d'altres, però, diuen que és una manera original de publicar anuncis d'Agències matrimonials, i que a la Pia Unió de Sant Miquel Arcàngel hi ha molts associats i associades sense iniciativa que se'n refien.

Pasta de Cera

El fang que l'artista treballa amb més gust

Olivera, 25 - Telèf. 31816

PARLANT DE LA MAR

Diàleg sobre la Transatlàntica

Vivim, amic lector, a una terra feliç: la terra de l'optimisme. Ja us haureu adonat que en aquest país beneït, tot el que no troba les coses de color rosa, immillorables i admirables, és immediatament considerat per l'optimisme ambient (sempre tan eixèrrit i perspicaç) com a pessimista. Es que, realment, el pessimista és inaguantable.

Acabem de tenir la sort, justament, de descobrir un exemple d'aquest tipus, home molt entès en tot el que es refereix a la marina mercant espanyola. Amb la típica brutalitat d'expressió que caracteritza aquests senyors, el nostre interlocutor, sense més ni més, començà així:

«Espanya, Estat marítim, és un país sense marina mercant... Curiosa paradoxa que a molts estranyarà!

«Que entre les marines del món, l'espanyola ocupi el dotzè lloc, que aparegui posseint un milió dues centes mil tones de vaixells, tot això no vol dir res—continua—. A tot estirar serà una prova del poc valor de les estadístiques per a donar una noció exacta de les coses, de llur vàlua relativa. Car el que interessa és la utilitat per a l'economia de la nació, l'eficiència real, en suma, que aquella marina té. I aquesta eficiència...

«Si fem l'anàlisi acurat de la situació — prossegueix —, ens queda una impressió desastrosa. Aquest pobre país marítim (!) en realitat és limita — tret de comptades i honorables excepcions — a tenir uns vaixells de cabotatge o de càrrega (els grans transatlàntics no existeixen) que resulten onerosos, car estan ja passats de moda tècnicament.» I amb somriure de triomf afegí: «I és clar, aquests vaixells envellits tenen alguns petits defectes, de certa importància en el món marítim: gasten molt més combustible, caminen lentament, i, per ells, la tarifa d'assegurança del Lloyd és més elevada, car, tractant-se de carraques més pròpies pel desguàs que per córrer per mar, els perills de pèrdua són molt més elevats...»

Tot escoltant el meu interlocutor, em vaig recordar del que ha dit, fa quatre mesos, cert ministre, derrotista sens dubte també, car s'expressava en termes no gaire més entusiastes que el meu pessimista: «és una vergonya—deia—haver de pagar a l'estranger 300 milions anuals de pessetes de nòlts perquè ens vegem obligats a transportar les mercaderies en vaixells que no són espanyols...»

Encara que jo ja no volia escoltar-lo més, el meu pessimista s'entestà a continuar col·locant-me les seves lamentacions. Em digué que la situació de la marina de càrrega encara és brillant si la comparem amb la dels serveis transatlàntics.

«En aquest terreny, Espanya, a desgrat dels milions d'habitants que poblen els immensos territoris que constitueixen les seves ex-colònies, a desgrat dels nombrosíssims espanyols que hi viuen, a desgrat doncs d'enormes interessos econòmics que hi té, Espanya sempre ha fet un paper ben poc brillant. Després de la guerra només hi havia dues companyies que realitzaven el servei transatlàntic: la Pinillos, Izquierdo y Cía, i la Companyia Transatlàntica. La Pinillos feia navegar uns quants vaixells del temps de la picor, com el *Balmes*, el *Barceló* i altres per l'estil. Un jorn, feliçment, la Pinillos pegà i el seu brillant estol desaparegué de les rutes oceàniques. Quedà encara la Transatlàntica. U!, la Transatlàntica! Sobre aquesta sí que us podria dir un munt de coses més espantants unes que les altres! Coses que només passen al nostre país! Coses que semblen increïbles, d'un altre planeta...»

Però jo vaig plegar. M'estimo més la gent optimista, i, a més a més, prefereixo donar als meus lectors lectures estimulants...

Aquell dia estava de sort. Als pocs passos del lloc on m'havia acomiadat del meu home, em trobo amb un altre amic, no menys entès que ell en qüestions marítimes, però d'un optimisme a tota prova.

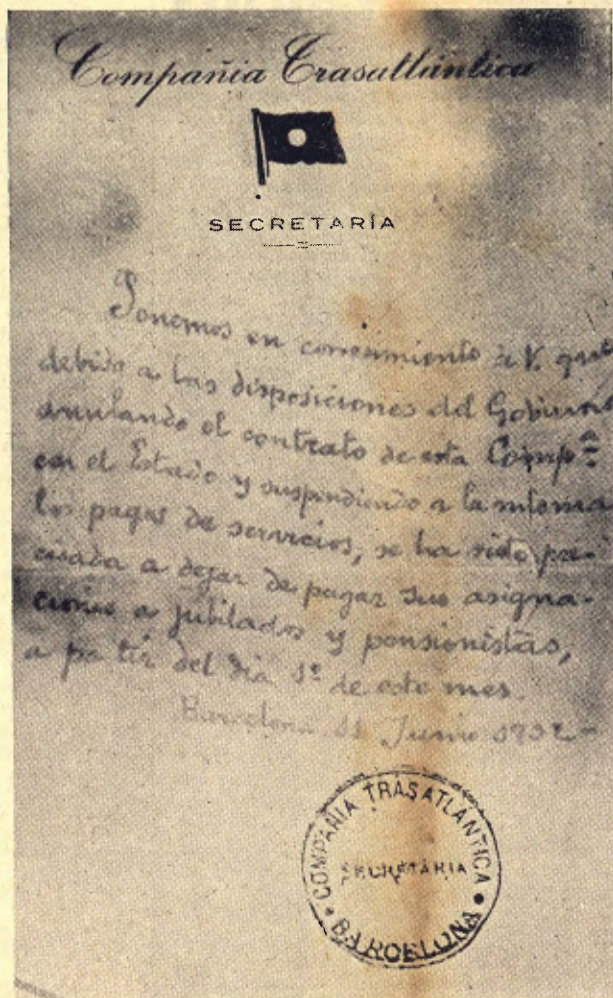
Li vaig contar el que m'havia dit l'altre i es va indignar. Em tregué l'amargor que m'havia deixat el pessimista i no dubto que també al lector li passarà igual...

«Com! Li han parlat malament de la Transatlàntica? Però això és una enorme injustícia! Si a la Transatlàntica els que manen són «próceres» de la més distingida noblesa reial! I prou que es veu pertot arreu la influència dels mètodes i de l'honoradesa d'aquells honorables cavallers!

«Bé podeu dir que aquella empresa era una benedicció que el cel ens havia enviat! Tota la dinastia dels fundadors i propietaris és constituïda per una sèrie de grans cristians, que sempre es distingiren per llurs obres de caritat, fetes indefectiblement amb el més ample desinterès... Es veritat que transportaven pocs passatgers i menys mercaderies, car els comerciants són injustos i les donaven als competidors estrangers, però, en canvi, quin goig quan arribava per sort fins a la fi del viatge un d'aquells vaixells (sempre hi ha hagut una província protectora de la vellesa...)! La colònia espanyola en massa venia a rebre'l. Sí! Era un esdeveniment l'arribada d'un d'aquells vapors de la Transatlàntica, i fins feia plorar d'emoció els espanyols emigrats, com ha afirmat fa poc el seu noble i intel·ligent director actual. Recordeu el que deia a *La Libertat* recentment Camilo Barcia Trelles sobre aquesta emoció que tenien el privilegi de produir els bon petits vaixells de la Transatlàntica? No? Doncs escolteu: «Los españoles de Filipinas, sin excepción, nos describían, como una gran desgracia, el viaje último de los buques de la Transatlántica a aquellos mares de Extremo Oriente; barcos aquellos, viejos, disonantes, paragona-

dos con sus similares de otros países; mas así y todo la llegada y salida del correo español en Manila constituía un día de fiesta nacional.» Es clar, els vaixells eren vells, dissonants... però quina emoció patriòtica produïa llur arribada, per miracle sans i a salvament! I no val això més que transportar totes les mercaderies del món?

«La ònia a Filipines es morí per la misèria dels governs, poc patriòtics, que sempre han deixat abandonada la pobre Companyia, donant-li subvencions míseres. Què

La circular d'efecte retroactiu

volíeu que fessin els marquesos de Comillas, a desgrat de llur agrosolada i excellent administració, amb aquella miserable subvenció, que ara, per acabar-ho d'adobar, el govern de la República ha tingut la gasiveria de suprimir totalment!... Ja sé que actualment, sense cap subvenció, hi ha dues companyies estrangeres — el Norddeutscher Lloyd i les Wilhelmshaven Lines — que fan el servei i encara s'hi guanyen la vida. Però és que aquests estrangers són tan estraforaris...

«I pensar tot l'interès patriòtic que tenien els bons directors de la Companyia a conservar aquesta línia, darrer lligam d'Espanya amb la seva ex-colònia secular! Tant que amablement van concedir un 70 % (setanta per cent: veieu si són generosos i ajuden el comerç espanyol...) de rebaixa a les mercaderies allà embarcades per la Companyia de Tabacs de Filipines. Es clar que els mal intencionats diuen que aquesta altra companyia, fundada pel primer marquès de Comillas, tenia molts íntims lligams amb la Transatlàntica... Però no feu cas d'aquestes coses! També és diu que la Companyia de Tabacs de Filipines tenia, com tothom sap a l'Arxipèlag, el dret de posar el veto a l'embarc de mercaderies dels altres expedidors si a ella, a darrera hora, li convenia embarcar un major carregament; els altres es quedaven amb llurs embalsams sobre el moll i allà es podien podrir si no hi havia cap altre vaixell; això féu que ningú embarqués res en els vaixells de la Transatlàntica... Però — us ho dic un cop més — no feu cas dels mal intencionats!...»

«Quina bella missió ha tingut la Transatlàntica i amb quin patriotisme l'ha exercida! Nasqué en els bons temps del banquer Salamanca i d'altres grans homes d'affers de l'època d'Isabel II. Sempre es sacrificà, és clar que desinteressadament, car mai aquells grans homes que la fundaren, ni llurs successors, no haurien estat capaços de fer-ho altrament. S'iniciaren els seus sacrificis amb la primera guerra de Cuba: la Companyia vinga transportar els soldats que anaven a lluitar contra els insurgents. Així, en 1876 tenia ja 14 vapors. L'any 96 en tenia 35, car novament es sacrificava per al transport dels soldats: sempre patriotes, és marquesos de Comillas! Però vingueren mals temps. Els governs del rei s'entestaren a augmentar les subvencions, i com més les augmentaven, més disminuïa la flota: en 1930 — any record, amb 54 milions — només quedaven 8 vaixells en servei... És que realment es pot dir que l'augment de la subvenció era insuficient. Què són aquells 28 milions anuals que cobrà fins a l'any 1928? Ben poca cosa per a la Transatlàntica! Primo de Rivera, sempre paternal amb els homes de negocis i gran patriota, trobà un bon truc: en lloc de continuar donant una subvenció, digué que l'Estat cobriria el déficit. Així, sempre desinteressadament, ja es podia fer un déficit indefinidament més gran. El ministre senyor Carner acaba d'afirmar que els ava's de l'Estat fins al 31 de desembre darrer arriben a 159,8 milions de pessetes: prop de cent seixanta milions! Però tot això és una bagatel·la, continua essent evidentment insuficient... Es clar que als simples mortals els sembla alguna cosa aquesta xifra i que si li afegim el total del que representen els diners que per subvenció i cobertura del déficit li han estat donats només a partir de 1921, que sumen 367 (tres cents seixanta set) milions, arribem a la xifra de 527 milions (cinc cents vint-i-set) entre subvencions i avals... o sigui, per als vuit vaixells que actualment componen la seva flota, 61 milions per vaixell (seixanta un...).

Deu o quinze cops el seu valor! Que poc és això, però, a l'Olimp d'Or! Car què volíeu que fessin els marquesos de Comillas amb aquestes sumes irrisionàries que

la gasiveria de l'Estat arrencava difícilment al contribuent?... Una petita comparació: amb el donatiu que l'Estat féu a la Companyia l'any 30 corresponien 6,75 milions de pessetes (sis i tres quarts) l'any per cada vaixell que navegava! Es ben poc! Què com més del valor del vaixell, a penes! Ja veieu que això no té cap comparació amb el que ocorre en altres països. Per exemple, la Companyia Transatlàntica francesa té una flota de 600,000 tones i vaixells com l'*Ile de France* de 43,500 tones, el *Paris* de 34,500, el *De Grasse* de 17,700, etcètera. I com que ja és gran, el govern francès només li dona una subvenció que d'abril a desembre d'aquest any puja a 36 milions de francs, equivalent doncs a 48 milions de francs l'any, o sigui uns 23 milions de pessetes. Es clar que això és una mica menys que els 42 milions que Espanya donà l'any darrer a la seva Transatlàntica; però justament perquè la flota d'aquesta és infinitament més migrada i perquè només té vaixells petits i en llur majoria vells, havia d'ampliar-se, cosa que l'altra ja no necessitava, i si els governs fossin patriòtics haurien hagut de donar-li una subvenció molt més gran per tal que pogués créixer un xic... No us sembla evident que com més petita sigui la flota més gran deu ésser la subvenció?...»

«I ja veieu com és de calumniosa la gent: pretenen que amb aquests diners escassos que l'Estat els donava, els Comillas i els Güell han fet fortuna! Si justament eren d'una generositat extraordinària i res no quedava entre llurs mans! Per exemple: recordeu amb quina facilitat es donaven passatges gratuïts als amics; només en l'any 1929-30 es diu que el comte de Güell en donà per valor d'un milió de pessetes. Als llibres de la Companyia podreu trobar les proves d'aquesta bella generositat, que hauria pogut ésser més gran si l'Estat no hagués donat tan pocs diners. Però ja es feia el que es podia amb ells. Les 1,000 pessetes que es donaren per al cèlebre homenatge al general Barrera no són res en comparació de les 30,000 regalades al sometent barceloní, les 50,000 donades per al palau reial de Pedralbes, les 8,000 a la Federació Patronal Catalana, les 57,000 donades a les Unions Patriòtiques de Madrid i Barcelona, les 100,000 amb què es subscriví la Companyia per a la fundació a la memòria del marquès de Comillas d'una entitat en defensa de la fe i de l'ordre, les 40,000 per a la subscripció dels tripulants del *Plus Ultra*...

Molt just fou que es donessin 25,000 pessetes per a l'homenatge a un afavoridor de la casa com ho fou Primo de Rivera. No ho fou menys que els amics de la Banca López Bru carreguessin en el compte de la Companyia 481,855 pessetes, petita suma destinada per ordre del senyor president a estudis per a futurs serveis de comunicació... La catedral de Fernando Poo i moltes, i moltes altres bones obres rebieren ajut. Les persones simpàtiques sempre tenien bona acollida i protecció a la casa. Mireu per exemple les gratificacions, dietes, sous, viatges, etc., etc., per un valor de 41,455 pessetes, que foren pagats d'ordre del senyor comte de Güell a una distingida dama, Madame Marie Haidar Bey, que prestà sens dubte rellevants serveis a la Companyia... Tot això i molt més que us podria contar, no us sembla que dona un aspecte gloriós i benèfic a aquesta bona Companyia Transatlàntica, que s'encarregava de distribuir generosament els diners de què l'Estat no sabia què fer-ne?...»

I afegí amb aire resignat: «Diguem-me, no és injust el que s'ha fet amb la Companyia, treient-li tot ajut de l'Estat? Així, com que els diners rebuts havien estat repartits tan benèficament com us he dit, ha calgut posar al mig del carrer la majoria dels empleats i totes les tripulacions, quedant només, com és just, els directius. Ja sé que hom diu que els caps de major o menor categoria s'enduïen més de la meitat de la nòmina, mentre hi havia empleats de responsabilitat amb quaranta anys de serveis que guanyaven 540 pessetes; però no feu cas d'aquestes insidies! Penseu més aviat amb quina tristesa hagué de posar el bon comte de Güell al carrer homes que tenien trenta i quaranta anys de serveis, sense pagar-los més que el mes corrent i el següent, i amb quina pena cridà la policia en el moment d'anar-los a anunciar el... comiat, per tal que no es desconsolessin massa, i allà estigué la policia fins que els noranta acomiadats de les oficines de Barcelona se n'anaren al carrer... També és veritat, que a la gent de mar hom li descomptava el quatre per cent dels sous per a la Mutualitat, destinats a pagar el retir dels vells marins i a la pensió de les vídues i dels orfes, i que amb gran dolor la Companyia, l'onze de juny últim, els comunicà a tots molt elegantment, per circular tirada amb velògraf, que des del primer d'aquell mateix mes no rebrien ni un cèntim més i que ja sortirien del pas com poguessin, car el govern de la República anul·lava el contracte... Ara hi ha gent que vol saber què s'ha fet dels diners de la Mutualitat i que pretén que vells que han treballat tota la vida, vídues i orfes, es morin de fam... Però tot això són qüestions secundàries, i aquells centenars de retrats, vídues i orfes en qüestió, s'arreglaran com vulguin sense els diners que havien anat reunint, trets dels sous, durant anys de treball...»

I conclogué amb aquestes paraules: «No us sembla que aquestes gents que deixen així tots aquests desgraciats a la misèria — vull dir, és clar, els qui no donen ja cap subvenció a la pobre Companyia — no mereixerien d'anar a la presó?...»

Jo estava perfectament d'acord: a la presó deuen anar els responsables de tot això, i em va venir a la memòria el record tot fresquet del que li succeí l'any passat al noble lord que presidia el consell d'administració de la Royal Mail Steam Packet Company, condemnat a un any de treballs forçats per un petit pecat que per ací hauria passat desapercebut: haver simulat uns beneficis inexistents. Quina brutalitat la d'aquests anglesos amb la noblesa! Sort que per ací aquestes coses no passen, car no som tan dolents com aquells freds britànics que maltracten així els prohoms que dirigeixen llurs grans companyies de navegació; tu no ho penses també així, amic lector?...»

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

L'APERITIV

Espiritisme. — Davant dels espiritistes em trobo en una situació fàrca d'escepticisme i de simpatia. Si hi ha una cosa que em deixi absolutament fred, d'una fredor de poix, és l'espiritisme. Abans de creure en res del que creuen aquests simpàtics mortals que es dediquen a fer enraonar les taules de café, preferiria creure que Al Capone és un agent secret de la Companyia de Jesús. Malgrat aquesta posició, que per altra banda és vulgaríssima, jo sento pels espiritistes, i per tots els senyors que amb tota la bona fe del món es dediquen a les ciències ocultes i misterioses, una mena de tendra admiració.

Un espiritista convençut acostuma ésser una bona persona; a més a més acostuma ésser un personatge original. Tots en aquest món som més o menys guillats, més o menys anormals. Trobar el cànon d'equilibri de totes les facultats suposo que deu ésser impossible. Els espiritistes solen tenir una guilladura que no té res de vulgar; l'anormalitat dels poïtes, dels poetes i dels carnissers revesteix de vegades un caràcter de ferocitat o de grolleria que ofèn; en canvi, la dels homes preocupats pels esperits és una anormalitat deïcada, pintoresca i fins nobilíssima en algunes ocasions.

Fa ja bastants anys que assistia, merament per allò que se'n diu fer el nas, a unes sessions d'espiritisme truculents i apassionades, entre un personal popular. Hi havia noies d'Horta i del Guinardó que tot evocant esperits màfics tenien atacs d'histerisme que feien tremolar el llum de gas que presidia la sessió, i algun carregador del moll posseït pel dimoni que se li posaven els ulls d'un verd vidriós i fosforescent com els de les panteres que s'exhibeixen en un circ. Malgrat aquestes coses, que a mi no em feien gaire gràcia, aquella gent allí reunida gastava una bona fe elegant, tenia una manera de produir-se peculiar, d'una correcció no gaire corrent en els casinos de barriada ni en els balls de societat. Suposo que entre la concurrència hi havia persones que hi anaven de mala fe, com jo mateix, i que en totes les concurrències espiritistes s'hi deu donar el cas de més d'un tranquil. Però en general, els homes i les dones que es reuneixen per fer parlar l'ànima d'un mort o per esbrinar la dispèpsia de les estrelles o les subtils intencions de qualsevol diable, tenen d'ésser persones que viuen un aire poètic i excepcional, i que el grotesc que els domina no és aquest grotesc estomacal dels escèptics, sinó que és ple de blancors de lliri.

A Girona havia conegut jo una vella espiritista que estava convençuda que dintre el cos d'un gosset que tenia un matalasser vell, hi havia l'ànima d'un tal senyor Subirós, i quan es trobava el gosset que remenava la cua i li fregava el morro pel davantal, la vella, amb un gran respecte, li deia: «Déu lo guard, senyor Subirós.» No hi ha dubte que això fa riure una mica, però tampoc hi ha dubte que el món d'aquella vella de Girona era un món més ple de poesia i d'imprevist que el món de les altres velles del barri, que quan veien el gosset del matalasser li donaven un cop d'escombra i li feien projectar un grinyol humiliant sense gens de poesia.

Ara mateix, els espiritistes de Barcelona s'han reunit al Palau de les Arts Decoratives de Montjuïc per protestar, no de cap fet actual, ni de cap cosa de les que apassionen els vulgars polítics o els abundants sense feina o els afligits catòlics. Els espiritistes s'han reunit per protestar d'un acte que ja no és del nostre record. Es tracta que l'any 1861, el bisbe Palau va fer cremar tres cents llibres de ciència espiritista al Parc de la Ciutadella. Sembla que aquest fet reprovable va passar sense protestes i tothom va callar com un mort, però a l'espiritista no li ve d'un dia, ni d'un any, ni de cent anys per protestar i per presentar el compte a qui sigui. Davant de l'acte insolent i abusiu del bisbe Palau, els espiritistes varen fer l'orni, i varen dir: ja pots anar fent, que una hora o altra et tocarà el rebre, i l'hora va arribar-li diumenge passat. Jo no sé quin efecte deuria produir als barcelonins el míting espiritista del diumenge, però jo, que confesso que sóc l'antipoda d'un espiritista, el trobo d'una gràcia i d'una originalitat molt escaients.

Es segur que el bisbe Palau va morir, probablement d'un atac de feridura, sense preocupar-se de la seva despòtica actitud davant dels espiritistes; cap espiritista no li deuria enterbolir amb visions patètiques la digestió de les mitges preses de xocolata que el bisbe es feia comprar per un familiar ben fiat en una botiga del carrer de l'Hospital. A cap persona no-espiritista no se li acudiria, en els moments actuals, anar a cercar raons a un home que l'any 61 es dedicà a fer-li la guitzia i que ara està ben mort i enterrat; però els espiritistes segurament creuen que l'espirit del bisbe Palau va anar a Montjuïc i va escoltar tots els càrrecs dels quals suposo que el feren objecte.

No hi ha dubte que poder viure una vida tan espiritual, i tan deslligada dels accidents de la matèria que ens dominen a nosaltres, tristíssims escèptics, té d'ésser una de les coses més entremetudes d'aquest món, i que les persones que practiquen i creuen en l'espiritisme, en tots els seus aspectes, que tinc entès que són complicadíssims, són ànimes privilegiades que poden multiplicar les emocions i les sensacions fins a l'infinit, revestint-les sempre d'aquesta impalpable tònica màgica plena de lluentors siderals. La poesia és una imitació de l'espiritisme, i els poetes som uns pobres desgraciats que ens disfressem d'espiritistes, però que en general no acostumem a creure res del que escriuim.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

CARTA OBERTA

Història d'un himne

Senyor Josep Maria de Sagarra

Distingit amic:

El vostre article de MIRADOR, de la setmana passada, em suggerí la idea d'adreçar-vos aquestes quartilles: podríem retolar-les *De com Romero Robledo va elevar a himne patriòtic de Catalunya la cançó «Els Segadors»*.

Ara que és moda parlar de paradoxes no serà aquesta la menys interessant.

Allí pels anys 1888 a 89 (els temps de la primera Exposició Universal de Barcelona), els catalanistes no teníem himne: quan ens reuníem en algun banquet (llavors es podia donar el cas de trobar-nos tots els catalanistes reunits al voltant d'una taula) cantàvem *El brindis a Felip V* de Francesc Matheu, amb música d'un procurador dels tribunals anomenat Roca mora:

*Companys, bevem-hi,
tot maleïnt
a la memòria
de Felip V...*

El solista cantava l'estrofa:
...Rei i lladre quinze voltes...
etcètera, etc., i tots repetíem a conjunt la tornada... Idíl·lic...

No sé si En Millet o En Daniel (pare de Miss Espanya) va compondre'n un amb aque-lla lletra que comença:

*Volem que siguin catalans
des de lo Cènia al Canigó.
Volem sé els amos com abans.
Auant, minyons!!!*

En realitat, no teníem himne. Així les coses ocorregué que el malaguanat músic-es-tanquer, Alió, que havia començat el recull de cançons populars i en tenia editat un volum, que ningú no compra-va, seguia amb resignada per-severança col·leccionant per re-cons i contrades l'exquisit fruit melòdic del nostre folk-lore i en una de les seves excursions, en un mas del Puig de Bassegoda, una vella va cantar a ell, a mossèn Collé i als altres companys d'excursió, una cançó de lletra marcadament pornogràfica, la melodia de la qual era la que avui cantem com a himne català.

La primera estrofa (l'única publicable) i la tornada diuen així:

*Se n'eren tres segadors,
venien de la Segarra
i el més petit de tots
tenia la falç daurada.*

*Segueu arran,
segueu arran que la palla va cara,
segueu arran.*

El ritme picaresc i joganer no té res a veure amb el solemnnal que els nous temps li han donat.

L'Alió recollí la música i mossèn Collé recollí la lletra amb l'intent de netejar-la, però fou inútil, i aquell, en veure que no podia editar aquella cançó, es desesperava.

Una rata sàvia d'arxiu, En Sebastià Farnés, va mostrar-li, per si li pogués convenir, la rondalla popular d'*Els Segadors*, que es recitava sense música, la mètrica de la qual era adequada en les estrofes per substituir la veritable de la cançó: l'Alió veié el cel obert; però reparà tot seguit que la tornada de la cançó no s'adeia amb les estrofes de la rondalla:

*Catalunya comtat gran,
qui t'ha vist tan rica i plena!
Ara el rei nostre senyor
declarada ens té la guerra.*

*Segueu arran,
segueu arran que la palla va cara,
segueu arran...*

Realment no lligaven.

El pobre músic, que no era un Wagner per cercar lletra a les seves composicions, un dia que en el local de la Lliga de Catalunya, a l'hora de pendre el cafè — en la qual solíem trobar-nos reunits, la colla dels joves del Centre Escolar anomenats «Els Ratolíns» amb la colla dels capitosts, Guimerà, Aldavert, Alió, Aulèstia, etc., etc., als quals anomenàvem «Les Rates», cada colla però a la seva respectiva taula —, l'Alió s'aixecà i vingué cap a nosaltres i ens digué: «Les Rates no em saben trobar cap tornada per a *Els Segadors*, si vosaltres me la trobeu us pago a tots el cafè».

Ja ens teniu a tots tirant de llapis i paper i provant fortuna en aquells, diguem-ne, Jocs Florals o Cafetals. Va guanyar el premi En Moliné i Brasés, autor del

*Bon cop de falç,
bon cop de falç, segadors de la terra,
bon cop de falç.*

Aquell dia tots «els Ratolíns» prenguérem el cafè de franc.

Gran èxit, i una temporada de cantar en família la nova cançó. Però érem tan pocs!... Va oblidar-se.

Passaren anys i quan començà l'actualització política del catalanisme, en els últims temps de la guerra de Cuba, el mestre

S'adquireixen exemplars dels números

56, 120 i 153

DE

MIRADOR

Adreçar-se a l'Administració:
Pelai, 62.-Telèfon 15300

Morera compongué un poema simfònic de tesi patriòtica anomenat *Catalonia*, en el qual els temes castellans, com la jota, se-guidilles, etc., es barallaven, per dir-ho així, amb temes de cants populars catalans; els primers dominaven en el començament; a mesura que avançava la composició, els segons anaven prenent peu i ofegant aquells, fins que al final dominava sobre tots el tema de la cançó d'*Els Segadors* amb lletra que En Guanyabens va compondre expressament per al cas:

El músic-estancer Francesc Alió

*Catalunya, comtat gran,
tornarà a ser rica i plena,
Endarrerir aquesta gent
tan ufana i tan superba...*

El poema va estrenar-se en un concert que la societat coral Catalunya Nova va donar en l'avui desaparegut Teatre Líric.

El jovent intel·lectual, que estàvem en el secret, vàrem fer repetir el poema i reiteradament el final: sortírem al carrer en acabar-se el concert cantant les últimes estrofes i, naturalment, amb visques subversius, cops de sabre de la policia, corre-disses, algun ferit i algun pres. En fi, el que després hem vist repetir-se tantes vegades: la ciutat no en va fer gaire cas i tot hauria quedat com abans, si no hagués estat que l'endemà els diaris portaven telegrames de Madrid explicant com a la sessió del Congrés, el formidable orador Romero Robledo havia aixecat la Cambra amb un ardorós discurs patriòtic, en el qual feia patent que mentre uns es batien a Cuba contra els separatistes, a Barcelona s'havia cantat l'himne separatista català, la lletra del qual va anar glossant amb general indignació, especialment en sentir-se allò de:

*A les armes, catalans,
que ens han declarat la guerra.*

Ja la tenim armada!... Prohibició governativa de cantar *Els Segadors*, empresonament d'un cec que els tocava amb un cornet, dependents i dependents que per fer babarotes a la policia els cantaven tot posant-se a córrer, etc.

Tothom es pregunta quin és aquest himne abans desconegut, la curiositat augmenta, i com que l'única edició que existia era la de l'Alió, aquest aconseguí per fi vendre el seu llibre de cançons i esgotar-lo en quatre dies, despertant de la son on dormien els volums en els polsosos prestatges de la casa editorial.

Totes les nenes aprenentes de piano demanen el nou himne; però com que no n'existia cap edició a propòsit, En Morera a correuita en publica una refosa. En Millet en compon una adaptació per a l'Orfeó i en fer-lo company del *Cant de la Senyera* el popularitza entre els mateixos catalanistes que fins llavors no en tenien la menor notícia. I heus aquí com arribarem a tenir himne.

No escric això amb un intent de menyspreu per al cant que avui simbolitza la victòria catalana; el meu propòsit sols és fer patent que aquell cant no ha estat mai un cant històric lligat a l'antiga tradició pairal, sinó que és fill dels últims temps de la Renaixença catalana i contemporani de la seva final evolució política...

Originàriament plagiat popular, evoluciona tornant-se cant ranciós en els temps de la nostra joventut; pot igualment doncs seguir adoptant les variants que vagi fent el moviment popular que va donar-li vida: per tant res no tindrà de particular que avui que l'autonomia és ja un fet, es convertís en cant de joia i germanor.

En temps de la Solidaritat va estar a punt de pendre aquest últim caire amb una lletra composta pel mateix Guanyabens, que responia a un semblant propòsit; però llavors no va tenir èxit.

Ara, jo crec que si l'autor de l'*Himne a Barcelona* s'ho proposava, sabria compondre una lletra adequada. Com que vós el coneixeu molt íntimament, veieu si podeu decidir-lo a intentar-ho.

GRANS NOVIETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Mirant a fora

Els intel·lectuals i el feixisme

Giovanni Gentile, que era fama que sabia més filosofia hegeliana que el mateix Hegel, va dir, al Congrés feixista de Bolonya: «El feixisme és la guerra a l'intel·lectualisme. L'esperit feixista és voluntat, no intel·lecte. Aquesta voluntat ha d'ésser la nostra barbàrie. Barbàrie també dels intel·lectuals. Contra la ciència, però sobre tot contra la filosofia.»

Malgrat això, el feixisme ha obligat els intel·lectuals italians a afegir-se-li, de grat o per força. I ara, com a preludi de les nombroses cerimònies, com més espectaculars millor, amb què es commemorarà el desè aniversari de la marxa sobre Roma, ha tingut lloc una carnavalada en la qual han pres part deu mil intel·lectuals italians.

La felicitat

Naturalment, al programa d'una moixiganga tan important no podia faltar un discurs de Mussolini.

Contra la concepció d'Enric IV, que aspirava que tots els seus súbdits tressin gallina a l'olla, Mussolini ha proclamat:

«L'hora és dura, però el feixisme no ha fet mai seva la concepció materialista de la vida. Mussolini no ha fet mai les promeses d'Enric IV, no ha considerat mai el benestar dels ciutadans, no desitja fer d'Itàlia una cort de galls dindi a l'engreix.»

Encara que còpiem això del *Giornale d'Itàlia*, suposem que tots els diaris deuen resumir per l'estil el discurs del Duce, donada la llibertat de premsa de què es frueix a Itàlia. I igualment deuen descriure una afirmació vanitosa i l'entusiasme final que acollí les bravates del dictador:

«Sigueu feliços i orgullosos de viure aquesta gloriosa època de la nació italiana que s'anomenarà del Feixisme i de Mussolini.»

Mussolini a penes ha acabat de parlar, i ja l'aplaudiment del públic es referma més clamorós i entusiasta que mai. Molts corren a voltar-lo i gairebé l'abracen, però cap no gosa tocar-lo i ell (amb majúscula en el text del diari) abandona la sala amb el seu pas tranquil i segur i la cara contenta i serena.»

Un monàrquic ianqui

Per ara, A. W. Nelson viu en una illa de les moltes que hi ha properes a Estocolm, i des d'allí trama conspiracions.

Perquè aquest home, nascut als Estats Units, de pares suecs, vol, com qui no diu res, salvar els nordamericans encolomant-los un rei. Home de diners, ha començat la propaganda i diu que ja té dos cents ianquis, dos cents, convençuts. No són gaires, però menys és encara ésser tot sol.

A un redactor de The Chicago Tribune, Nelson ha precisat, en un interviu:

«El rei serà un príncep anglès. Els anglesos són parents dels americans, i malgrat tot el que els separa, entre ells existeixen encara massa lligams perquè no es tinguin una amistat recíproca. Només un monarca anglès podrà salvar l'Amèrica!»

Es pot fer la juguesca que cap ianqui deu haver-se amoinat gaire pels perills d'una restauració — ja que no es pot parlar de restauració—monàrquica al seu país. Potser algun s'hi haurà divertit i tot: entre les poques coses que no han tingut mai els americans, deu haver-hi aquesta: monàrquics.

SYRA

Dissabte, dia 15, inauguració de la temporada

Jewer. - Paisatges a l'oli.

Nicolau M. Rabió. - Jardins d'interior amb ceràmica popular catalana.

Pintures inèdites de diversos pintors moderns.

BONICS OBJECTES
:: PER A REGAL ::

DIPUTACIÓ, 262
(entre Passeig de Gràcia i Claris)

DEL QUAI WILSON AL FORCIGN OFFICE

Tergiversacions perilloses

No creiem que des de la postguerra ençà, en la política internacional s'hagi travessat un període tan agitat i confusionari com l'actual.

En efecte, tenim, a Ginebra, l'Assemblea de la Societat de les Nacions, que va fent la seva feina entre la bona voluntat dels que voldrien que funcionés regularment i la indiferència o l'obstruccionisme dels que voldrien, si no minar-ne l'existència, paralitzar-ne almenys els efectes.

No haurien hagut de seguir altra directiva que isolar Alemanya i deixar von Papen lliure de donar el curs que volgués a les seves elucubracions, però impedit a tota costa que es toqués el tractat de Versalles. I en canvi no ha estat així. A part l'ostentada solidaritat de Mussolini, àdhuc Mac Donald ha volgut fer un servei al Reich, prenent la iniciativa d'una Conferència de Cinc, és a dir amb la participació de les cinc grans potències, que hauria de celebrar-se

D'esquerra a dreta: Madariaga, von Neurath, Aloisi, Paul Boncour, de Valera i Sir Eric Drummond

La Societat de les Nacions és un organisme exquisidament democràtic, i són els països que professen sincerament aquesta tendència — reforçats avui per la República Espanyola, que a Ginebra ha conquistat ràpidament un lloc de primer pla, entre altres raons per la indiscutible vàlua dels homes, els senyors Zulueta, Hurtado i Madariaga, que formen part de la seva delegació — els que haurien hagut d'entrar exclusivament en la seva composició. En canvi, s'ha comès l'error d'admetre governs dictatorials i absolutament antidemocràtics, els quals, sota l'aparença de cooperar al seu funcionament, produeixen un desequilibri paralitzador, posant-se justament en front dels corrents que convergeixen, es sobreposen i s'allunyen i que ens causen, a nosaltres perillistes, constreïments a seguir de prop el desenrotllar-se dels esdeveniments, un veritable atabalament, que alhora provoca una alternança de notícies contradictòries.

Mentrestant, el que és precis, és que hi ha sobre la taula un problema del desarmament i que hi ha governs que no volen desarmar, els quals amb reïnada hipocresia fingeixen d'acceptar qualsevulla propòsit d'abolició integral dels armaments. Hi ha un pla perfecte, estudiat en tots els seus detalls, i presentat a Ginebra el 5 de febrer. Impressionà per la simplicitat i per la potència, però també pel prestigi que venia a donar a la Societat de les Nacions, elevant-la a super-Estat. Aquest pla trobà la més fèrrea oposició per part de tots els feixistes d'aquest món. A l'humid el projecte francès, en part essencial, com el de la internacionalització de l'aviació civil, recolzat estretament per la Delegació espanyola. Sabem també que desarmament suposa principalment desarmament moral; desarmament d'aquells centenars de milions de joves educats des de la infància en el maneig de les armes i que formen les forces que entren en la limitació dels efectius. I és aquest desarmament moral i educatiu el que preocupa els Estats que primer que tota cosa proclamen la necessitat de la seguretat.

Què s'ha fet, què es vol fer, per tal de resoldre aquest problema en aparença complicat, però en realitat — mentre es vulgui de debò — de ben fàcil solució?

Els fets que es descabellen són la millor resposta a aquesta pregunta.

Desgraciadament, encara segueix essent Alemanya la causa de l'actual estat de neguit en què es desenrotlla la política internacional. Sens dubte, si no es sentís apuntalada pels diversos Mussolinis i imitadors, el seu capteniment seria diferent. Però aquesta amarga constatació no canvia la realitat de les coses. Tenim una Alemanya que ha sabotat la Conferència del Desarmament, colpejant indirectament la Societat de les Nacions; que vol de totes passades la revisió del tractat de Versalles — per ella, d'altra banda, ja violat — per tal d'obtenir la paritat en el dret i en la substància dels armaments. Els sostenidors absoluts de la pau

se a Londres, per tal d'arribar a un acord.

Però Mac Donald — que sembla haver estat induït a empecar-se aquesta Conferència per una certa picabaralla amb Henderson — no sols ha oblidat l'existència d'una Societat de les Nacions, en l'àmbit de la qual haurien de tractar-se punts com els en qüestió, sinó que ha anat més enllà. Ha manifestat el parer de concedir a Alemanya el dret a la paritat dels armaments només en qualitat i no en quantitat. Ingenuitat o altra cosa, no és ací el lloc d'escatir-ho; però, admesa aquesta tesi, ens preguntem com seria possible un control sincer en un país tan vast i tan... astut com Alemanya. La proposta del Premier anglès ha tingut diverses alternatives, i en un cert moment semblava rebutjada i en canvi ara sembla que serà realitzada. No se sap, al moment que escrivim, si la Conferència es reunirà a Londres o en altre lloc, ni si demés de les cinc grans nacions intervindran també Polònia, Bèlgica i Txecoslovàquia, com algú hauria volgut. El que però ens sembla evident, és que el que es va a preparar és un doble de la Conferència del Desarmament... Els mateixos problemes, les mateixes resolucions a pendre... si no es vol admetre que la que existeix a Ginebra és per l'efectiva limitació dels armaments i la que ha de convocar-se a Londres o a on sigui ha d'ésser destinada a concedir a Alemanya el dret d'armar-se, en qualitat si no en quantitat, a l'igual de les altres nacions que es veuen constreïdes a sacrificis enormes per mantenir en eficiència exercits poderosos amb l'única finalitat de defensar-se d'eventuals agressions. En aquest cas es vindria a crear una diferència entre les dues Conferències, perquè, fet i fet, platònicament la de Ginebra serà sempre una Conferència del Desarmament, mentre que la que Mac Donald s'ha empecat seria, a l'inrevés, una conferència per als armaments.

Mentrestant, Alemanya, tornada audaç per les excessives consideracions que se li han tingut després de la seva actitud agressiva, ha anat encara més lluny en la manifestació dels seus apetits revengistes i s'ha girat a la petita però heroica Bèlgica demanant-li — i ja no oferint sis milions de marcs or, com ho féu en 1925 — purament i simplement la cessió d'Espen i Malmédy! Cal dir que el govern de Brusselles, passat el primer moment, ha posat l'ambaixador alemany a la porta, amb l'encàrrec de dir a Berlín que a certes propostes no es respon?

Fet i fet, el que ocorre amb tot aquest rebombori, és precisament el contrari del que els pobles esperaven de la institució de la Societat de les Nacions, i, en conseqüència, del que s'esperava de la Conferència del Desarmament. Per dir-ho més clar, estem encara molt lluny d'aconseguir aquella concòrdia general i aquell esperit de recíproca confiança que haurien de constituir els fonaments del temple de la pau.

Les accions pacifistes — al contrari — són cada vegada més avall. Déu vulgui que mai no vegem pujar les de la guerra!

TIGGIS

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Excursions en Autocar

Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Centre i Sud d'Espanya

Sol·liciti opuscles explicatius

LES LLETRES

LA UNIVERSITAT REFORMADA

La Facultat de Filosofia i Lletres

Allò que va donar al republicanisme històric una força que, en últim terme, havia d'ésser-li necessària i suficient per a la implantació del nou règim, fou la incorporació de la massa intel·lectual espanyola, que adonant-se de tot allò que la monarquia representava per a les coses de la cultura, va veure clar que solament per un anorreament del vell règim seria possible l'acompliment d'un programa de renovació mental capaç de salvar el país. Per càlcul o per negligència

nes. La llicenciatura està agrupada per seccions dintre les quals l'alumne podrà triar els temes que més li convinguin. Desapareix doncs l'antiga i lamentable confusió d'estudis que regnava en el pla anterior. Les noves llicenciatures són nou que vénen a multiplicar l'eficàcia de les tres llicenciatures existents: Filosofia, Lletres i Història, que ara estan distribuïdes com segueix: Filologia; Filologia clàssica; Filologia semítica; Filologia romànica: a) a base de cas-

El pati de la Facultat

— o per ambdues coses plegades — la monarquia deixà tots els problemes que afectaven el fet cultural en un abandon que no vacil·laríem a conceptuar de monstruós. Així doncs, havia d'ésser una conseqüència immediata de la victòria republicana — reacció revisió i una solució de tots els problemes que fan referència a la instrucció i a la cultura.

La unitat damunt la qual la monarquia havia bastit la seva força no era pas solament un instrument polític, sinó una habilitat egocèntrica que procurava l'anorreament de tots els focus de la perifèria que pugnaven per a fer fructifera la seva vitalitat. El problema català no és altra cosa que una conseqüència d'aquesta actitud.

En el terreny de la cultura, la unitat ha estat l'arma segura per a evitar un desenvolupament que podria provocar una sensibilitat culta capaç d'esdevenir perillosa. Per això la victòria republicana — reacció immediata — ha establert la possibilitat de donar a les forces culturals un ritme propi i de possibilitar la seva marxa segons la seva pròpia vitalitat.

L'autonomització dels ensenyaments universitaris ha estat precedida, pel Govern republicà, per una instauració per via d'assaig d'un règim d'ampla llibertat afectant només les facultats de Filosofia i Lletres de Madrid i Barcelona que pel seu sentit típicament universitari podien donar a conèixer immediatament els resultats. (Decrets de 15 de setembre de 1931 i 27 de gener de 1932.) La Universitat de Madrid ha fet ja una tasca poderosa. Anem a veure què ha fet la Universitat de Barcelona. Justament ara acaba d'ésser publicat el programa dels cursos de l'any acadèmic 1932-1933, un fullet de 56 pàgines que ens permet de valorar l'esforç dels dirigents de la nostra facultat.

Per a nosaltres, universitaris, aquest pla d'estudis que acaba de llançar la nostra Facultat de Filosofia i Lletres constitueix el motiu d'una profunda alegria. No solament vénen substituïts els règims d'examen i atenuada la rigidesa dels plans, sinó que en quantitat, qualitat i ambició científica, la Facultat de Filosofia i Lletres esdevé ja des d'ara un model de nobles aspiracions i un esquema del que pot ésser la Universitat que tots somiem.

L'ingrés a la Facultat queda limitat. Una prova de suficiència o un curs preparatori habilitaran exclusivament els futurs alum-

nell, b) a base de català, c) a base de francès; Història antiga; Història medieval i Història moderna. La Facultat, a més a més de donar el títol de llicenciat, podrà conferir, prèvia la presentació d'una tesi, el títol de Doctor.

L'índex de temes que han de professar-se aquest any a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona dona la impressió d'una vitalitat i d'un desig de superació realment formidable.

Ultra els cursos que podem anomenar normals, necessaris perquè l'alumne obtingui el seu títol de llicenciat, una abundantíssima sèrie de cursos suplementaris, treballs pràctics i de seminaris i conferències hi són anunciades. No pot pas dir-se que s'hagi negligit cap apetència dels escolars en cap de les branques científiques. Els temes de filosofia s'acorden amb temes mèdics i pedagògics; la Filologia clàssica esdevé ampliíssima per l'agregació de professors de Facultats foranes; a la secció de Filologia romànica s'incorporen a la Universitat homes de l'Institut d'Estudis Catalans i de l'Institut Francès. Ocupa una Càtedra el professor Américo Castro. S'organitzen els estudis de llengües i literatures modernes. La Universitat de Barcelona posseeix aquest any professors de llengua i literatura francesa, italiana, anglesa, alemanya, russa, hongaresa i basca. Cal pensar que tot això estava per organitzar en períodes recentíssims. La secció d'Història és també profundament renovada per la incorporació de prestigiosos elements forans. S'inauguren una sèrie de cicles sobre Història de l'Art. Finalment, conferències dels doctors Bosch Gimpera, Folch i Torres, Pericot, A. Schulten, Vicenzo Ussani, Gentile, Giesse, Heuyer, Katz, Valls Taberner, Soldevila, Américo Castro, Martorell, de la Torre, Rovira i Virgili, Frederic Camp, Fabra, Joan Coromines, Nicolau d'Oliver, Ramon d'Àlòs, Joan Esterich, Manuel de Montoliu, Carles Riba, Puig i Ferrer, Manuel Trens, Higiní Anglès, Carreras Artau, Batista i Roca. Cal adonar-se de l'esforç que una renovació com aquesta representa, renovació molt més profunda, extensa i variada que el que aquestes notes brevíssimes poden arribar a fer suposar. Posem en un lloc d'honor la figura del doctor Joaquim Balcells, secretari de la Facultat, que n'ha estat una de les ànimes vivificadores.

I bé. La Universitat ha realitzat l'esforç. La Universitat ha aconseguit amb escreix la seva missió, s'ha posat a l'altura de qual sevol universitat continental. Totes les curiositats, totes les apetències científiques voldrien tenir un motillo a punt dins la nova organització. No en va la Facultat de Filosofia i Lletres — com la de Ciències, altrament — contenen les essències més desinteressades, més purament espirituals de la totalitat universitària. Però seria excessivament simplista atribuir tot el mèrit de la nova organització, que situa davant dels estudiosos la perspectiva de prop de cent cinquanta cursos monogràfics (que van de la Prehistòria al Cinema, de l'Arab al Rus, de Plató a Schopenhauer), a un desig de batre un rècord o de multiplicar possibilitats de desenvolupament espiritual. Hi ha tot això. I és ben lloable. Però hi ha també que la futura organització de cultura de Catalunya necessita una superior quantitat d'homes que siguin preparats demés en una més acurada formació. Les improvisacions amb què avui hom tendeix a atenuar les deficiències que un règim depressat infligia a la nostra cultura, no poden pas ésser eternes. Cal en equips de reserva. I naturalment la recluta no ha pas d'ésser presidida per un esperit de castes, ans per una possibilitat per a la Cultura de totes les classes socials.

Tenim entès que moltes de les classes d'ingrés que facilitaràn al pas a aquestes facultats universitàries tindran lloc al vespre, fent possible així l'assistència d'aquells a qui lliga excessivament la lluita per la vida. Car si a l'expansió científica no acompanyés una expansió social, caldria pensar potser en la inutilitat de la feina.

GUILLERMO DIAZ-PLAJA

VARIETATS

JOAN BADIA I ELS POEMES DE GIRONA. — Girona, com els déus, escurça la vida dels que estima? Hi ha — quina ciutat no en té? — la corrua dels dilettants; la sèrie dels agitats per la vida que s'escapen secretament un dia per a posseir amb una voluptat apressada la ciutat carregada de silenci i nostàlgies. Xènius, glossador; Josep Carner i Tomàs Garcés, poetes, senten així la seva passió gironina, com una esclatada venturosa. Hi ha encara els amics i els germans i els fills de la ciutat, que la viuen quotidianament amb una renovada tendresa, i l'observen amorosament i li saben els secrets més íntims i les memòries més antigues: Carles Rahola i Josep Grahit són exemples plens d'aquest fervor.

Però la passió veritable és reservada no pas al passatger o al fidel arrecerat, sinó a l'amant. A l'amant que senti abasgadorament, supremament, la ciutat com a passió única. El poeta. I és ací on la ciutat — com els déus — punxeix l'amor amb la vida. Xavier Montsalvatge, prosador; Joan Badia, poeta, adolescents coïts de mort per la ciutat.

Ara fa set anys que Octavi Saltor ens parlava a la *Revista de Poesia* d'aquesta «nova amor de Girona». Els versos de Joan Badia restaren inèdits; solament el fast que el crític ens en donava ens feia pressentir el gran poeta. Ara les edicions de la *Revista* reten — com ho feren a un altre mort jove: Joaquim Folguera — l'homenatge màxim per a un poeta que és l'expansió de la seva obra. Joan Badia va morir en 1923. La seva obra no és pas la d'un avantguardista, sinó que té el gust de les cançons de Josep Maria de Sagarra i de les violades ironies de Josep Carner. Però té moltes intuïcions del poeta pur que el classifiquen seguidament com una autèntica valor de la poesia jove.

No pot pas dir-se com és present Girona en els seus versos. Cal haver respirat la boira densa i humida dels quatre rius, haver-se aixopugat llargament sota les voltes, haver sentit aquella quietud de cristall. La Devesa...

...l'alta Catedral de lantes branques
que és la Devesa a la tardor.

A la Devesa, es trenca una mica la melangia que hi ha en tota la visió gironina. De vegades amb una cançó que té ritme d'ocells:

Amb el pas joganer — d'un joc sense esco-
[mesa —
Marianna gentil — passava la Devesa.

Com que els cabells són negres — hi passa-
[ràs de nit.
vellut d'aquell silenci, sense resso ni crit.

Però de fet, Girona, el líric malalt, i l'hora poètica catalana (ja en parlarem un dia) són aptes, sobretot, per a l'autisme i la nostàlgia, que en Josep Badia es camuflen d'un aïrat lleuger:

Melodia de tardor,
quina dolça melodia!
Ara és aquell temps, Senyor,
que el record hi renaixia,
ara és aquell temps que el fred,
amb un xic de sollet,
quasi bé ens abrigaria.

Però la cançó queda sobreposada per la grandesa ritual de la ciutat. Ja ho diu el poeta:

Si jo no fos d'aquesta terra
que tot té un aire de perfil.

D. P.

NOTA ALS AUTORS I ALS EDITORS. — El redactor d'aquesta secció donarà compte dels llibres que li siguin tramesos a la redacció de MIRADOR.

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAQUER, CALLIS, 3, 5, 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

D'ACTUALITAT
L'ATLANTIDE
(ROMAN)
DE
PIERRE BENOIT
Preu: ptes. 6.60
De venda a la
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Lletres franceses

La temporada literària francesa comença amb un rept. És cert que l'ha llançat un escriptor de raça, André Billy. Diuen que les novel·les ja no es venen? Doncs un crític que les llegeix totes, i per consegüent sap per què tantes novel·les dolentes han compromès la reeixida d'un gènere i de retop han perjudicat les bones, al començ de la temporada literària ens surt... amb una novella.

Fenomen estrany, però de cap manera un viol d'Ingres. El crític no ha pas tingut la pretensió de donar un exemple del

de les aventures de Marcelina? André Billy ha tingut la gosadia de pintar una parella fins a la qual ha arribat aquesta necessitat de... diriem de nudisme, que devora la societat contemporània, sobretot en els medis de negociants rics i d'individus que manquen d'un contrapès intel·lectual. Marcelina s'ha casat amb un home que li demana, o li imposa, unes complaències... molt modernes. L'herència fa d'aquesta dona una muller revoltada. En gran part per les exigències del seu marit, és lliura a l'adulteri, en el qual no cerca sinó un simple amor

El crític i ara novel·lista André Billy al mig, amb Pierre Mac Orlan a l'esquerra i Francis Carco a la dreta

que ha d'ésser la novella-típus, respent a les reserves, als blasmes, a les correccions, a les reconstruccions que ha estat cridat a formular en el transcurs dels seus estudis setmanals, a les pàgines de *L'Œuvre*, sobre la producció novel·lesca. És que André Billy no és solament un crític. Historiador, assagista, ha afuat el seu esperit sobre personatges morts, sobre societats desaparegudes (per exemple, el seu *Diderot*). Versat en les dificultats que representa l'anàlisi d'una atmosfera, cronista dels temps passats, ara posa la seva atenció en l'època contemporània. No perd cap de les seves qualitats d'observació, de penetració, de vida, de color. En una paraula, el novel·lista ha donat vacances al teòric literari i s'ha deixat capturar per la vida. D'aquesta bona fe davant la matèria novel·lesca, en resulta una obra primer captivament, després cruel, que, per ci per lla, no seria recomanable a lectors privades encara de l'experiència de la vida, sinó una obra de construcció objectiva, edificada en vista d'un anàlisi purament subjectiu. Als casos stendhalianes de gust de la perversió, a les cites de l'eterna contradicció de les dones fetes per Choderlos de Laclos — una llista veritablement enriquida després! — caldrà afegir l'exemple de *La femme maquillée*, convertit en autèntic per l'ofici impecable i l'art següent d'André Billy. La persona que llegís l'anàlisi del llibre no admetria, en principi, el seu punt de vista. Però el lector de les primeres pàgines on Marcelina es confessa al seu amant, és tan de pressa i tan completament guanyat per la verssemblança interna d'aquesta psicologia (la verssemblança real depèn de l'angle sota el qual l'espectador enfoca un fet consumat), que admet el postulat de l'autor i només es planteja una pregunta: quina serà la conseqüència

eteri. Però el record, la nostàlgia del violent i àcid amor conjugal no tarda a apoderar-se d'ella. Cal confessar que la novella és una dura crítica d'algunes de les nostres contemporànies i que només un novel·lista que faci treballar amb ell el seu doble: el moralista, podria arriscar-s'hi. La novetat dels paisatges sentimentals que André Billy ens fa recórrer, consisteix en el fet de conduir-nos de l'amor legal (perversitat) a l'amor legal (retorn a la perversió) tot passant per una edificat passió il·legal. I és l'amor irregular el que aporta més pudícia, més calma, més sentiment. És l'altre amor el que representa la follia. L'òida del crític i del moralista despunta a través de la paradoxa, la qual només és aparent. Crec que cal interpretar així el pensament de l'autor: els capgiraments morals i materials del nostre món actual han fet de certs marits uns aventurers de l'amor. El plaer és sempre prohibit, però consisteix, per l'etern mitjà de l'adulteri, a restar pur.

No crec que cap novel·lista contemporani s'hagi preocupat de descriure'ns la nostra època sota aquesta llum crua i exacta. Això és el mèrit fonamental de la novella d'André Billy, al qual s'afegeix el piadós respecte i la pràctica desimbolta de la llengua francesa.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

ESPECIALITAT
EN LA MIDAJaume I, 11
Tel. 11655

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

SASTRERIA
F. Vehils Vidal
Direcció: M. Pellicer
7, Plaça Universitat, 7
•
Rebudes grans col·leccions de
panyos per aquesta temporada
•
ESTAMS - XEVIOTS
MELTONS - FRANEL·LES
•
PREUS REDUITS

els últims
models
en rellot-
geria de
les millors
marques
i qualitats.

J. ROCA joier
rambla centre, 33
passatge bacardí, 2

LES ARTS I ELS ARTISTES

L'opinió del Congrés d'Arquitectes

I

POLÍTICA URBANISTA

L'estiu, que, segons la dita, aviva les cures, ha sojmés en canvi a letàrgia les interessants conclusions del Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana. Clou, re's el Congrés, i venir les grans calors i l'èxode de consuetud, va ésser una mateixa cosa. Però ara, amb la tardor, tornen els homes a ciutat, amb desig renovat d'interessar-se per la cosa pública; i més aquest any, que el setembre ens ha dut — com retòricament diríem — el fruit madur de l'Estatut del nostre propi govern.

De les conclusions d'aquell Congrés, moltes — les d'una transcendència purament tècnica — seguiran dormint als ulls del públic. Ni que provéssim de despertar-les, ara, un moment, per exhibir-les al lector, tornarien tot seguit a la somnolència: són conclusions apàtiques. Però n'hi ha d'altres de conclusions, en les quals els congressistes han posat un poïsm de sal política, i per això tenen una mena de sentiment que les fa fàcilment simpàtiques als no-tècnics (els quals són la major part dels lectors).

Així, els ulls s'aturen, d'entrada, a les conclusions primera i segona de la secció de Política urbanista. Llegim-les, si us plau: «Primera. La Llei d'Urbanisme considerarà la nostra terra com un conjunt en la qual, cada una de les parts, sense perdre la seva personalitat, contribueix a l'harmonia general de Catalunya.

«Segona. Un organisme tècnic orientarà i controlarà tot el que es refereix a la urbanització de les ciutats i comarques de Catalunya, i actuarà d'organisme consultor de la Generalitat.

Heus ací les paraules del Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana sobre la qüestió bàsica de l'urbanisme català. Però em permetré de revelar que la paternitat directa d'aquest text és del prou conegut arquitecte

urbanista senyor Ricard Giralt Casadessús, home preparadíssim, al qual haurà d'acudir segurament la Generalitat en organitzar l'urbanisme català.

Jo, que he propugnat des de temps el *Regional Planning* a Catalunya, he d'estar i estic plenament d'acord amb el concepte contingut dins aquestes dues conclusions. No es tracta d'un atac a l'autonomia municipal. Es tracta simplement d'establir una jerarquia d'interessos, i de privar als petits interessos locals d'avançar-se als grans interessos catalans. En allò que *només* interessa el municipi, l'autonomia pot i ha d'ésser completa. En allò que, a més del municipi, interessa la comarca i tot el país, com podríem deixar al municipi la facultat de decidir tot sol? Hi ha moltes coses d'urbanisme pròpiament dit i de *Regional Planning* que ens interessin a tots, i que han d'ésser pensades dins un conjunt, per un organisme tècnic orientador: per exemple, les zones de gran tràfic. Al Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana, que comentem, vaig fer notar el cas de les urbanitzacions locals de la zona en tràfic del Baix Llobregat, les quals no poden ésser estudiades segons els interessos particulars de cada poble, sinó que s'han de plegar a la necessitat de deixar pas a un feix de vies, paral·leles al curs del riu, per tal de permetre la forta circulació múltiple del futur, des de Barcelona i cap a Barcelona.

Es evident que, com deia al principi, dins aquestes conclusions hi ha una sal política. Forçosament, quan els arquitectes catalans les vulguin fer prevaler, trobaran defensors i trobaran també adversaris. No és el meu intent de proclamar que allò que jo penso és la veritat. Estic plenament convençut de la bondat del que diem en aquestes conclusions, però també poden tenir raó els que pensin diferentment.

En un punt d'autonomia urbanista les discussions podran ésser molt vives. Es el cas de Barcelona. S'ha dit que Barcelona ha de tenir una gran autonomia. Però també es pot dir el contrari. Si admetem, com jo ho faig, la conclusió primera del Congrés, em sembla evident que Barcelona s'ha de sotmetre a la concepció de conjunt de Catalunya. I com que és un *peix gros*, que fa por que es mengi els petits, sembla que caldria lligar-la curt, i retallar-li l'autonomia a benefici d'una alta inspecció de la Generalitat (de tot Catalunya) damunt de Barcelona. Aquesta ha d'ésser la ciutat de tots els catalans. Alguns pensen que adhuc en un terreny purament polític, fóra desitjable que l'Ajuntament de Barcelona no constituís un poder, amb Parlament propi, representant d'una meitat o un terç del cens català, aproximadament. Els que així pensen, recreen els inconvenients de dos Parlaments, fills del sufragi, i forts tots dos, el dia que un conflicte esclati entre els poders d'un i altre costat de la Plaça de la República. Però deixant l'aspecte polític, i tornant a l'urbanisme, tothom veurà la diferència que existeix entre deixar que Barcelona creixi autònomament i devori al seu gust tot el que pugui, o no permetre això, sinó facilitar i encoratjar la creixença dels nuclis de segon ordre de Catalunya, coordinant les activitats i les creixences de tot dins un pla de conjunt català.

Heus ací algunes consideracions rapidíssimes, sobre les conclusions de política urbanista del Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana. Suscitar discussió pública sobre les orientacions que s'hi proposen, em sembla convenientíssim. En un segon article que seguirà, provaré de presentar altres aspectes de les conclusions del Congrés, que també mereixerien d'ésser discutits.

NICOLAU M.ª RUBIO
Arquitecte

Aspectes de la fotografia

La fotografia, com a bona feina de laboratori, té un sens fi de recursos, que ben aprofitats poden ésser una font de troballes que matisin i enriqueixin amb varietats el seu comès de plasmació estàtica.

La primera preocupació del fotògraf ha

bellesa de les quals ens confirma la necessitat de cloure els ulls a la tècnica en la recerca d'un tema fotogràfic. Un cop aconseguida aquesta, es pot després endinsar-se amplament en la tècnica, per tal de trobar en els procediments fotoquímics els mitjans

Gibert. — Espigues i Escardots

d'ésser la bellesa del resultat; després, cercar en la vastíssima complexitat de la tècnica fotoquímica, els mitjans per obtenir la més perfecta interpretació del seu concepte. És un greu error i perjudici per l'art fotogràfic, deixar-se menar per la delectança del químic davant d'un problema difícil, amb l'orgull de la solució, en el laboratori de llum roja.

El tòpic de «superació de dificultats» no resa en fotografia d'art, la qual devem procurar que entri pels ulls amb igual interès

d'interpretació, però sempre dins els camins més simples, que seran garantia de perfecció. Cal tenir present que, per regla general, les complicacions absurdes i de llum, emmascaren la sensibilitat.

Com a manifestació artística, el procediment emprat en les adjuntes fotografies té un camp relativament limitat, i crec que a la llarga resultaria fatigós. Però, com a assaig reeixit, és digne d'ésser tingut en compte pel bon fotògraf, per quan pugui ésser oportú.

Gibert. — Film cinematogràfic

per l'intelligent que pel llec en la matèria. Prova evident d'aquesta igualtat d'interès, és que generalment en les manifestacions més simples es desvetlla l'interès del menys tècnic.

Les fotos que il·lustren aquestes ratlles ens ofereixen un aspecte interessant de les possibilitats de la fotografia. Interessant precisament per llur simplicitat.

Siluetes i ombres troben un *rèport* fidel de les seves fascinants valors, que bé podria assentar un dels camins de l'impressionisme fotogràfic.

L'amic Gibert, autor d'aquestes fotos, s'ha comportat com un bon artista fotogràfic, anant directament a la recerca d'un resultat, amb la màxima senzillesa de mitjans.

La seva feina ha estat la de compondre com en el llunyà temps de les «ombres xinesques», però no amb jocs de mans, sinó amb objectes reals i cercant els millors efectes de llum que donessin relleu a l'aspror de l'escadot i esveltesa al tany d'una espiga, deixant que el joc de les ombres afegís la fantasia complementària.

El *rèport* s'ha confiat a la fidelitat de les sals de plata, que malgrat haver estat anomenades, pels alquimistes medievals, «sals del diable», són absolutament docils en llur comès d'essència fotogràfica.

La simplicitat del procediment ha arribat a tal extrem, que fins s'ha prescindit de la cambra fotogràfica, impressionant directament damunt del paper.

Gibert ens presenta unes proves la plena

Tenim un exemple del valor que aquest procediment podria tenir en la fotografia publicitària, en l'encertat assumpte de botina i film cinematogràfic, que també reprodueix.

La propaganda de bon gust, que és sempre àvida de novetat, té sens dubte un puntal en la fotografia publicitària, la finalitat de la qual ha d'ésser cridar l'atenció del públic de la manera més precisa, simple i agradable als ulls. Les realitzacions de Gibert en marquen un camí.

JOAN LLIMONA

MOBILIARI D'ART BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obscurs. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 94. Telèfon 16286

BARCELONA

Els materials roïns

Entre els diversos epítets amb què els nostres comentaristes d'arquitectura han volgut qualificar l'arquitectura moderna, n'hi ha un — que és el que encapçala aquestes ratlles — tan ple de menyspreu i d'incomprensió que, a desgrat del temps escolat d'ençà que fou proferit, no el sabríem deixar passar per alt, no pas amb ànim de molestar ningú ni de suscitar cap polèmica, sinó únicament amb l'objecte d'omplir modestament un silenci persistent que em fa l'efecte que a hores d'ara ja haurien d'haver trencat unes altres veus, si no més interessades, almenys infinitament més autoritzades que la meua.

Sovint hem insistit sobre la importància, evidentment no prou reconeguda, que des d'un punt d'albir netament arquitectònic té, al nostre entendre, la resistència d'un material, no sols a l'acció incessant dels infinits agents que el destrueixen, sinó també a la d'aquells altres que, sense destruir-lo, l'empel·letgeixen. Dit en altres termes: la durada de l'existència decorosa d'un material.

Hi ha materials, com certes pedres, als quals no sols no els passa el temps, sinó que, al contrari, amb el temps encara sembla que guanyin en gràcia i en qualitat, sense que per això els calgui la tutela de l'home. N'hi ha d'altres, com la fusta i el ferro, que per a durar necessiten unes certes atencions, com aquelles persones que sense estar malaltes són molt sensibles i que ben cuidades no sols poden comptar anys i panys, sinó que els compten amb un aire que enamora. Hi ha finalment uns altres materials que, com certes persones també, ja neixen tarats i ja no tenen remei, i encara que els produeixen totes les atencions i els injecteu totes les potingues hagudes i per haver, no arriben a fer més que la viu. I encara amb una cara de prunes agres que té amb l'ai al cor tota la vida els parents i els amics.

Ara bé: el noranta per cent de l'arquitectura històrica que ens ha llegat el passat és de pedra i en la dignitat de la pedra recolza gran part de la seva dignitat. I consti que això no ho dic pas en el sentit que les formes de tota aquesta arquitectura siguin precisament filles de la pedra, com s'ha dit i repetit fins a la sacietat; perquè ningú no gosarà negar que si cada material de construcció ha tingudes les seves exigències, també les ha tingudes, i veritablement imperatives, l'home. Vull dir, i això ja és ben sabut, que les formes de l'arquitectura són en realitat filles de l'home i que la funció del material en aquest sentit s'ha reduït a establir limitacions — oh, benides limitacions! — al camp, en abstracte il·limitat, de la concepció humana. Perquè ningú no posarà en dubte que les formes de l'arquitectura de pedra puguin ésser de mil maneres distintes, i que tan arquitectura de pedra és el Partenon com la nostra Seu.

Però en l'arquitectura com en la vida de relació les coses han anat bé mentre l'home ha sabut ésser sincer, és a dir, fins que perdent el món de vista l'home ha començat d'escarnir els materials i a canviar-los els papers amb una lleugeresa que seria inconcebible si no fos per aquesta arbitrària classificació que n'ha fet en nobles i roïns. I això sí que ja no és just d'atribuir-ho als propulsors de l'arquitectura moderna, sinó que ja fa molts anys que dura i aquells més aviat malden per acabar-ho d'un cop.

Per això jo pregaria a tots aquests senyors que motegen despectivament l'arquitectura nova amb l'epítet de l'arquitectura dels materials roïns, jo els pregaria que em fessin el favor de donar una ullada a la major part de tota aquesta arquitectura barcelonina dels últims trenta anys i que em diguin amb la mà al cor si mai i enlloc del món han vista major roïnesa en el sentit en què els parlen. Jo els pregaria que donessin un cop d'ull només a aquestes galeries clivellades, a aquestes celoberts llebrosos, a aquestes façanes — sobretot a aquestes façanes! — plenes de balustres i cornises i *remates* i mil altres facècies per l'estil, de pedra artificial malalta i corcada i podrida, i que em diguin, si poden, amb quines raons justificarien tanta desolació.

I si davant de tanta misèria gosaven encara dir-me que la manca de possibilitats econòmiques no ha permès de fer de pedra allò que en la pedra nasqué, jo els preguntaria encara per què dones s'entesten en una arquitectura que no arriben més que a simular, que és de fet l'única cosa veritablement roïna d'aquest món. I si encara així no es convenien de les cent mil raons que justifiquen una radical revisió de materials i tècniques i prejudicis, caldrà que ens preparem a veure encara en aquest país l'apoteosi d'aquesta gran mascarada que ja semblava insuperable. Haurem de veure encara, seguint per aquest camí, l'arquitectura esdevinguda definitivament escenografia per obra i gràcia de la crisi econòmica que li oferirà com a material únic el guix i l'arpiller en funció de pedra i fusta i ferro i qualsevol altre material. I a l'ombra d'aquesta arquitectura clàssica de guix, encara uns senyors reverents i suficients lamentaran emfàticament la roïnesa de les construccions modernes del ferro i del formigó armat.

PERE BENAVENT
Arquitecte

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigen, fatiga corporal, tremolors, dispània nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen escotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida, indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'l sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquell a Oficines Laboratoris Sòkharq, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

—Se li acaba de morir el marit. No podrà dir que el pobre home no hagi fet tots els possibles per fer-la feliç.

(Candide, París)

—He trobat tres llumins al plat...
—Senyor, eren els espàrrecs!

(Der Lustige Sachse, Dresden)

El lladregot.—No m'havia divertit tant des del temps que era boy-scout.

(Judge, Nova York)

—Us he reunit, senyores, per proposar-vos la fundació d'una agrupació nudista.

(Judge, Nova York)

L'empleat del Metro.—Li demano que no vegi res de personal en això, senyora?

(Judge, Nova York)

EL TEATRE

LES ESTRENES

Josep Maria de Sagarra, *Desitjada* (Teatre Romea)

La musa de Josep Maria de Sagarra, amb aquesta *Desitjada* estrenada darrerament al Romea, ha tornat a pendre contacte amb l'ambient que li és més familiar.

El poeta ha refermat de bell nou la seva fidelitat als temes dels quals el seu esperit ha tret sempre les emocions més sentides i el lirisme més vibrant. De vegades l'hem vist desviar cap a temes força diferents d'aquests en els quals se'n mostra tan segur d'ell mateix, però un instint alerta —

ser més que en cap altra obra d'ell — lliguen idòniament amb les expressions que els acompanyen, en la qual la línia central de l'acció porta una direcció neta, sense entorpiments accessoris, segueix en la seva concepció dramàtica les mateixes característiques que hem assenyalat més amunt.

No cal que cerquem el més petit dubte, la més lleugera vacil·lació en la manera d'ésser de cap d'aquests personatges que se us presenten en *Desitjada*. Els bons són bons de

Escena de «Desitjada»

qui sap si aquella servitud al seu públic de què ens parlava dijous passat dels seu acostumat *Aperitiu* —, el fa tornar, cada vegada més ric d'experiències i més afinat d'intenció, a la seva inspiració primitiva.

Desitjada és, com les obres més importants de Sagarra, un drama de passió envienada i cruel per un costat i pura i delicada per l'altre, que es descabellada en un medi rural, pel qual veiem travessar una sèrie de tipus apuntats amb una justa imprecisió.

Ràpidament i sense cap violència, aquest drama de passió exacerbadament que se'n presentava carregada de tots els mals averanys, es converteix en una acció poètica on ben aviat sentíem cantar les sonores veus de la terra. Tota l'abridada dels sentiments, tota l'exacerbació passional s'emboïlla, fins a desdibuixar-se, sota el ropatge brillant dels bells versos, sota la riquesa exuberant del llenguatge, esmaltat de sabores nomenclatures, sota el doll d'imatges gràfiques i inusitades, purament personals, del nostre poeta.

Posades les dades principals de l'assumpte que ens presenta, el caràcter dels seus personatges, que seran el patró damunt el qual es descabellará l'acció, d'una manera gairebé rígida sense excessius matisos psicològics, sense alternatives, sense fluctuacions, Sagarra deixa anar la seva poètica, que anirà brodat damunt l'esquemàtic canemàs dels caràcters la substanciosa opulència dels seus versos.

Desitjada, obra en la qual Sagarra arriba a una excel·lent culminació formal, amb una varietat de metres agradable i entenedora, i on els pensaments i els sentiments — pot-

cap a peus, els malvats són malvats fins al moll dels ossos. Tot es succeeix vigorosament, sense un atur, sense una desviació. El més matisat d'aquests caràcters és el de Joan, encara que, potser, és el més inversemblant de tots. *Desitjada* és un àngel. El seu sogre un dimoni; no aclareix gens ni mica la seva negror el seu pensament envers el fill que estudia per capella — única guspira d'un xic de tendresa, que es perd en l'absoluta maldat que l'empena.

Aquesta poca complexitat que, en general, podem assenyalat en els caràcters que dibuixa Sagarra, dona al seu teatre un cert caient primitiu en allò que fa referència al gruix psicològic dels seus personatges i al lligat de la seva acció. Les passions i els sentiments van massa directes; se'n descobren massa tot d'una. Les accions i reaccions dels protagonistes fins arriben a semblar-nos puerils. L'ur anima se'n transparença amb excessiva facilitat.

Però tot això són càrrecs que podrien fer-se a un autor que establis la seva valor damunt l'estudi psicològic del personatge, sobre la densitat de la trama dramàtica. I no és aquest el cas de Sagarra. Sagarra és un poeta que escriu per al teatre i porta al teatre el seu talent de poeta, que s'imposa damunt del del dramaturg. La fluïdesa del vers deixada l'acció, que queda reduït, com diem, al pur esquema sobre el qual els accents, les rimes, les imatges i les paraules cabdellen i descabellen llur rica sensuïtat, que fan la valor principal de l'obra.

Es ja un tòpic corrent retreure a Sagarra que escriu massa per a contentament del seu públic fidel. A part que en això no creiem que faci res més que seguir el camí de tots els dramaturgs i comediògrafs que s'han succeït d'ençà que el món és món, també caldria afegir que seria cosa ben desitjable que tots aquells que escriuen d'aquella manera que se'n diu «de cara al públic», ho fessin amb una ploma de l'estil i de la qualitat de la de Sagarra.

Hom ha remarcat també — incloent-ho en el retret anterior — que Sagarra és l'autor català actual que empena qualsevol teatre durant més temps i d'una manera constant amb la representació d'una obra seva, afegint-hi — més retret encara — que les empreses es pot dir que només compten amb ell per a salvar llurs temporades. Es de pensar, doncs, que el desig més fervent d'aquests detractors seria el de veure com Sagarra es posava «d'esquena al públic» i com les empreses automàticament es negaven a representar-li les obres. Per arrodonir-ho, els altres pocs que queden caldria que el seguisin pel mateix camí i, llavors, tota la glòria del nostre teatre es refugiaria a l'escenari de l'Espanyol, amb gran contentament dels purs, dels refinats i dels incorruptes.

Desitjada és força ben servida per tota la companyia del Romea. Maria Vila, Maria Morera, Gimbernà, Daví, donen a l'acció tota vigoria necessària. Emma Alonso, Strem, i els altres queden correctament en els seus respectius papers.

El decorat i el vestuari, de Fontanals, són cosa excel·lent. Fontanals ens demostra novament el seu talent de decorador i d'ambientador amb una sobrietat i un bon gust que caldria que fossin més generals.

JOAN CORTES

El saxofon i el Danubi

Carlo Rim, el caricaturista francès, dibuixa no fa gaire una lluita entre un violí i un saxofon en la qual vençia el violí. En vals del Danubi, segons ell, havia vençut el fox del Hudson.

Ens permetem de tenir una opinió tota diferent de la de Carlo Rim. En aquest món, tot el que realment s'ho val torna un dia o altre, i ara és l'hora del retorn del vals. Però si el vals ha tornat, cuitem a dir-ho, és gràcies al saxofon neoyorki, no pas al violí vienès.

Erem molt petits que pertot arreu es parlava dels tzigans. Els nois de casa bona feien orquestres de tzigans. Les senyores preniën te amb música de tzigans. Les noies somiaven fugir algun dia amb un tzigà autèntic. Després, quan vaig començar a ballar, vingué la invasió de la música negra, i no era de bon to ballar un fox sense un claxon que us en esguerrés el ritme.

Més tard, van arribar les llàgrimes dels argentins, amb tota aquella cosa tan tètrica de les maletes amb el cor d'una dona a dintre, i dels cavalls morts d'enyorament.

Ultimament, qui no es vegi amb cor de menjar cacauets i moure tot el cos ballant una rumba més val que no vagi ni pels cabarets ni pels tes benèfics.

Tot passa, però tot deixa una cosa o altra. Ha quedat el vals. Ha quedat el fox. És massa recent l'aparició dels argentins ploranters i dels cubans melangiosos per saber què en quedarà.

El bon to de la música de ball, allò que entre mig d'unes taules de te o de whisky hi fa el paper de senyor és la música dels valsos i dels foxs. El fox, des de la seva aparició, i sobretot d'ençà que es va treure aquells cops de peu dels primers temps, ha fet un gran paper. Ara ha tornat el vals per fer-li costat. I jo crec que si ha tornat és gràcies al saxofon (que és tant com dir gràcies al jazz i al fox).

Seria inútil invocar tres o quatre films alemanys saturats de valsos vienesos per donar la raó del retorn del vals. El vals ha tornat perquè el saxofon l'ha alliberat de l'anècdota danubiana i n'ha fet un producte moderníssim, entenedoritzat, higiènic.

Avui un vals té els mateixos giravolts que en temps de *La Vidua alegre* i pot ésser tan sentimental com era abans; però quan surt de la boca del saxofon té una cosa que no tenia, un altre aire. Avui és un ball que s'ha de ballar una mica separat de la balladeta, no massa, amb un braç que no s'encarcarí amb una cara trista si voleu, però no massa seriosa, sinó amb una punta d'ironia.

Aquesta punta d'ironia és el que el salva. El saxofon li ha encomanat el seu humor i tot l'acompanyament del jazz li ha donat un nou sentit que encara el fa més àgil i més elegant. Fins quan en un giravolt de l'orquestra l'agafen els violins i s'hi gronxen, és un gronxament que, sense perdre cap de les seves qualitats danubianes, en fa una cosa molt més aproximada a la nostra manera d'ésser.

No, Carlo Rim no té raó. El violí i el saxofon no s'han barallat. Simplement el saxofon ha obert la porta al vals i li ha dit: el senyor, si vol entrar, ja pot fer-ho. I per això ara, al costat d'un *Me formidable*, podem sentir un *For you* magnífic.

JERONI MORAGUES

Màquines de fabricar bellesa

J. M. Barrie, l'exquisit autor de *Peter Pan*, deia, en el prefaci de l'edició anglesa de les memòries de la Karsavina, que l'aprenentatge d'una ballarina és una tasca més dura que la de picapedrer. A Rússia, l'aprenentatge de dansarina havia de menar, dotze anys seguits, una vida austerament monacal a l'Escola Imperial de Dansa. Totes aquelles noietes eren preservades com de la pesta de tot contacte amb l'exterior. Tots els seus pensaments s'havien de concentrar vers un objecte únic: la dansa. La Karsavina, com els presos, esperava paciència el dia llunyà del seu alliberament. Una tortura, en efecte, l'aprenentatge d'una ballarina. I el de l'acròbata, també. I el del *jongleur*. I el de tots els artistes de circ. A cinc o sis anys, l'aprenent d'acròbata ja s'exercita diàriament damunt la pista. Un veritable suplici. Adquirir flexibilitat, primer. Els infants són dislocats amb la mà, les seves articulacions són forçades a còpia d'esforços constants. Equilibris sobre les mans, després. I desenrotllament dels músculs a les anelles i als trapezis. I la *rondate* i el salt del simi, la clau de tota acrobàcia, per a reeixir els quals calen molts anys d'entrenament diari. L'acròbata ja no interromprà mai més aquesta labor de cada dia. Una setmana d'inactivitat destrueix la tasca de tot un any. Educació del múscul i sobretot de la moral. La confiança en si és la matèria prima de l'acròbata, molt més important que la musculatura.

Però retornem a les ballarines. Levinson, que va poder visitar la classe de dansa de l'Opéra de París, dirigida per la Zambelli, exclamava: «La dansarina formada esdevé una criatura artificial, un instrument de precisió. El seu ésser adquireix la mateixa unitat, la mateixa conformitat a la seva destinació que fa la bellesa d'un Citroën, d'un avió, on tot, de talls, aspecte de conjunt, expressen una funció suprema: la de la velocitat. Però l'avió és concebut amb un sentit utilitari, la noció de bellesa s'hi sobreposa. Quant a la dansarina clàssica, la seva transfiguració incessant és el resultat d'una voluntat desinteressada de perfecció. I és així que la funció mecànica es transforma en fenomen estètic.» I Levinson cloïa les seves frases entusiastes amb aquests mots: «Què fa, emprant un tal despotisme, el professor dels seus alumnes? En fa uns *monstres*, uns monstres sublims.»

Es precisament ací on volíem arribar. Avui, autos, avions, arquitectura, són essencialment funcionals. I aquest funcionalisme absolut elimina radicalment tot el superflu que impedeix a l'òrgan de complir la seva funció. Artistes de circ i ballarines són també funcionalistes. Des de menuts, el seu

cos és conscienciosament pastat, fins a fer-lo apte per a complir una funció determinada. Els seus músculs són treballats, el seu cos és deformat, fins a convertir aquests petits éssers en *monstres*, en veritables màquines.

En la boxa passa el mateix. El boxador també és faisonat lentament per un entrenament duríssim. El boxador també ha de complir una funció que és l'eficàcia. Com la velocitat és la funció de l'auto i de l'avió. Però boxador, auto i avió són estrictament utilitaris. I la seva bellesa no és una bellesa cercada, sinó una bellesa *involuntà-*

Nijinski i la Karsavina

ria, deguda a l'absència de superflu que engendra línies proporcionades i formes nues, les úniques que plauen als nostres ulls. Però, al fons, autos i avions són una màquina de volar. Com una casa és una màquina de viure. I un boxador una màquina de colpejar. I aquest caràcter utilitari és el que els diferencia de la dansarina o de l'acròbata. Aquests també són veritables màquines. Però la seva funció és la de produir bellesa. Artistes de circ i ballarines són màquines de fabricar bellesa. Màquines que han estat construïdes tan pacientment i tan conscienciosament com un instrument de precisió, i que produeixen efectes bells amb la mateixa exactitud matemàtica.

SEBASTIÀ GASCH

Cada dia noves marques d'equips sonors però els aparells segueixent triomfant

segueixent triomfant

EMPRESARIS: No us diexeu enganyar per vulgars imitacions.

La importància de la nostra marca està demostrada pel gran nombre d'instal·lacions efectuades.

Oferim les condicions de pagament més avantatjoses.

No vacil·leu, i demaneu pressupost a

CINEMATOGRAFICA ASTREA, S. A.

Casa Central: BARCELONA, Rambla Catalunya, 43 - Telèfon 24752

Sucursals: MADRID, Av. Pi i Margall, 20 - Telèfon 14871

PALMA DE MALLORCA, Palaciu, 16 - Telèfon 1333

Sucursals: BILBAO, Berástegui, 2 - Telèfon 15694

Agències: LA CORUÑA, López Campanioni - Marina, 6 i 7

SANTA CRUZ DE TENERIFE, Ramon Baudet, Parq. Recr.

Una veu nova en el cinema
que sonarà amb esquinçador
accent en el cor de la Humanitat

(Madchen in Uniform)

La vida inquieta d'un pensionat de noies amb l'esclat d'un apassionant drama espiritual

LA PEL·LÍCULA DE L'ANY

que després de més de 600 projeccions en el Cinema Marigny de París serà presentada aviat a BARCELONA

Passell de Gràcia, 57. Telèfon 79881

Sessió contínua de 5 a 8 i mitja i de 10 a 12 nit

REPORTATGES CINÉAC

ARGENTINA LA RICA

(Documental)

Exit de la CATIFA MÀGICA FOX

A LES GUAINES

Equip sonor R. C. A. Photophone

EL CINEMA

La funció de la crítica «Noies d'uniforme»

Ben poques persones — potser no n'hi hagué cap — es prengueren seriosament el cinema, en els seus començos. Després, quan el nou art s'apuntalà en l'escena i en el llibre, cap persona de gust no s'hauria atrevit a defensar-lo. A tot estirar, podia ésser considerat com un passatemps, per gent no gaire primmirada en la qualitat de l'espectacle amb què es volien distreure; però donar-li categoria d'art!

Ni els arguments, de tan marcat regust melodramàtic; ni els actors, d'un joc tan acostat a la pantomima dels escenaris de raval, podien fer del cinema res més que un succedani, força inferior, del teatre. Fou moda, entre aquells que per entendre'ns anomenem intel·lectuals, blasmar asprament del cinema.

Després, al contrari, els intel·lectuals s'aficionaren al cinema, massa i tot.

El gran públic, per la seva banda, ha fet del cinema un element indispensable de la seva vida, un esmerç indefugible del temps destinat a les diversions. A satisfer la voracitat del públic mundial del cinema, atén una producció copiosíssima, servida per una tècnica cada dia més refinada.

Naturalment, en aquesta producció tan copiosa, hi ha de tot, del bo al dolent passant per tots els graus entremig. No altra cosa succeeix en la literatura, per exemple; però aquí ens trobem en un domini explotat des de fa segles i en el qual, per tant, és més còmode la separació en categories i la classificació en gèneres. Tothom sap que hi ha una mena de llibres escrits i publicats de cara a la voracitat, poc exigent pel que fa a la qualitat, d'un públic vast; que hi ha una altra mena d'obres que no compten amb un auditori tan estès, però que són fet i fet els que de debò constitueixen la literatura.

Una cosa semblant ocorre en el cinema, sinó que la seva mateixa novetat, la seva

ràpida creixença, la quantiositat de la producció, la xarxa que entorn seu teixixen tants d'interessos extraartístics, tot plegat, fa més difícil un destriament entre els films que podríem anomenar clàssics, i els altres, que de moment no volem anomenar de cap més manera.

Pel que fa als llibres, ja és sabut, el límit — amb la flexibilitat que han de tenir els límits en aquestes matèries — és tractat de temps ha. Pel que fa als films, en canvi, la feina per fer encara és molta, en aquest sentit. Però cal fer-la. Tothom ens entendrà si, seguint la comparança iniciada amb el món literari, diem que hi ha llibres de Ponson du Terrail i de Gide (per anar a cercar comparacions llunyanes i lliures de compromís), i que dels segons s'ocupen els crítics i els historiadors i pels primers no s'hi amoïnen.

Es una separació així la que cal fer en el cinema, la qual, d'altra banda, ja s'ha iniciat per part de la crítica independent, que en aquesta tasca — la primordial — es veu sovint entrebancada per la més formidable propaganda que mai s'hagi posat al servei d'un afer.

Des d'aquestes pàgines hem fet, i no volem fer altra cosa, una feina d'orientació en el sentit indicat. I no solament des d'aquestes pàgines, sinó també amb les sessions de cinema que hem organitzat i seguirem organitzant.

Sense una rigidesa que fóra inescapable, però també sense concessions, aquesta és la tasca que, cada dia més, cal dur a terme. D'una banda, la magnitud enorme que ha pres la cinematografia i la seva influència tan directa sobre un públic tan nombros; d'altra banda, el fet de poder comptar ja — arriquem l'afirmació — amb veritables «clàssics del cinema», ja doblement imperiosa una distinció entre els films com la que hem insinuat.

Com s'ha dit en aquestes mateixes pàgines, el film *Noies d'uniforme* que MIRADOR presentarà al públic de Barcelona, és tret d'una obra teatral de Christa Winsloe, retolada originàriament *Gestern und Heute* (Ahir i avui). Existeix, en general, una pre-

respon a Christa Winsloe o a Leontine Sagan; el que és cert, és que només per ella sola, el film *Noies d'uniforme* arriba a un patètic i una emoció com potser no més hi arriba el millor Chaplin, l'home més patètic del món. I aquest patètic i aquesta

que inspira la quasi totalitat dels films de tot arreu! És impossible estar-se de pensar en el que fóra *Noies d'uniforme* realitzat a Hollywood i els aires que pendrien unes escenes per a les quals s'haurien triat les cinquanta *girls* més boniques entre el *stock* d'extres. En canvi, Leontine Sagan ens presenta una col·lecció de pensionistes que donen tota la sensació de l'autenticitat, que fan el seu paper amb una naturalitat i una sinceritat, que sembla ignorar del tot l'espectador.

Aquest joc escènic natural faria pensar en alguns films russos, si l'atmosfera de *Noies d'uniforme* i el problema que s'hi planteja no allunyessin de seguida aquell acostament.

Cal també remarcar la mesura i el tacte amb què és dut un film que fàcilment, en altres mans, podria escórrer-se cap a equivocs i terboleses davant els quals els freudians teoritzarien anys seguits, els francesos cultivarien la *grivoiserie* i els americans el *sex appeal*.

Contra el que hauria pogut ocórrer, són els ingredients sentimentals, i no pas els èrotics, els que floten en l'atmosfera de la pel·lícula.

No sabem quina serà l'acollida que el públic de Barcelona dispensarà a *Noies d'uniforme*, perquè el cinema, tot i ésser un art internacional, és susceptible de reaccions diverses a cada país. A Alemanya, *Noies d'uniforme* fou l'obra que aconseguí més vots en el referèndum popular sobre el millor film de la temporada; a França s'ha projectat mesos seguits. I això que es tracta d'una obra concebuda sense cap dels prejudicis comercials que informen la major part de la producció cinematogràfica. Això ens prova, una vegada més, que sovint no és l'afalac del públic la manera més segura de reeixir, sinó realitzar obres simplement bones i prou.

Espereu que el públic barceloní sabrà apreciar aquest film que dona una nota nova, autèntica i profundament humana, entremig de la banalitat abundant de films tan aviat projectats com oblidats.

JUST CABOT

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Si és un film Paramount, és el millor

Fidel al seu lema,
PARAMOUNT FILMS
acaba d'adquirir
TRES EQUIPS SONORS

RIVATON

PRODUCCIÓ NACIONAL

Per ésser també el millor

DISTRIBUIDORS EXCLUSIUS:

AUTO-ELECTRICIDAD, S. A.

Barcelona - Madrid - Valencia - La Coruña - Palma Mallorca

MIRADOR

PRESENTARÀ, DIVENDRES DIA 28 D'OCTUBRE, AL
CINEMA FANTASIO
EL FILM

Noies d'uniforme

A PARTIR DE DIMECRES VINENT FINS EL DIA 25 S'ADMETRAN,
A L'ADMINISTRACIÓ DE "MIRADOR", ENCARRECS DE LOCALITATS

Publi-Cinema

Passeig de Gràcia, 57
Telèfon 79,681

Veritable avançada
cultural del cinema

L'espectacle més
variati i més útil

Exclusiva de tot el
material FOX de
caràcter informa-
tiu i documental

Noticiari Fox sonor
Catifa màgica de
Movietone

Sessions contínues de
4 a 8 : Nit de 10 a 12

PROPERAMENT

al

Fantasia

Presentació de l'eximia artista

MARTHA
EGGERTH

Una opereta de Franz Lehar,
autor de

La vídua alegre

El Comte de Luxemburg

EL DARRER FILM DE PABST

"L'Atlàntida"

Un talent incontestable, la preocupació social que anima sovint el seu pensament, el re clam que la censura ha fet entorn d'algunes de les seves produccions, per damunt de tot, l'originalitat personalíssima dels temes que ens ofereix, tot contribueix a donar al nom i a l'obra de G. W. Pabst la virtut d'interessar el públic cultivat que segueix amb passió les vicissituds del cinema. Una estrena de Pabst, doncs, mobilitza, podríem dir, els devots del cinema i obliga la crítica a donar una certa dimensió material a la seva tasca, per tal de justificar davant del

nema posar-se agosaradament al servei dels mites, i ens trobem a la fi amb una història d'amor i de rivalitat, amb una *vamp* un xic maniàtica.

Precisament perquè es tracta d'un film de categoria hem cregut que no podíem passar per alt les remarques precedents; i ara, parlant del film en tant que film, oïrem el que aquests dies diu tothom que el veu: que és admirablement ben fet i que dona la mesura del talent de Pabst.

Un èxit, el ritme. El film marxa amb un moviment constant, sense entrebancar-se

La mare i els pares d'Antinea

públic la serietat de la professió. Parlem doncs de *L'Atlantida*, el nou espectacle construït per l'autor de *Quatre d'infanteria*.

Exotisme i documental, atmosfera de misteri i esperit d'aventura, freqüència de paroxismes emotius, un escenari grandios i molt fotogràfic — el desert —, una arquitectura i una indumentària plenes de pintoresc, G. W. Pabst trobava en *L'Atlantida*, la història inventada per Pierre Benoit, una matèria rica i diversa que havia de permetre-li fer una tasca llarga i portar-lo a un resultat brillant. A nosaltres no pot importar-nos sinó el resultat, el film de Pabst, independentment de tota consideració sobre la seva filiació literària; diguem aleshores que la història que l'autor del film ens proposa no pot convèncer-nos. Hi ha manca de cohesió entre les intencions i els fets, entre l'atmosfera, l'esperit del film i l'anècdota concreta que es realitza amb els interpres. No és que trobem l'anècdota inversemblant, sinó el contrari, és que la trobem massa normal; posat en una trajectòria de misteri i d'extraordinari, l'autor es queda a mig camí. Si Antinea no és la darrera reina de l'Atlàntida, el continent desaparegut de què parlen els vells autors, si Antinea no és una deessa entre els mortals, si Antinea no és sinó la filla d'una cupletista d'un cabaret parisenc, a què ve tanta escenografia, tant èmfasi?

Els protagonistes marxen desert endins, arriben al Hoggar si no de grat per força. Tot, per la màgia de Pabst, té l'encís del misteri, del desconegut, del deliri, i heus ací que al final d'aquesta emocionant aventura hi ha una noia de París! Hom espera perdre peu i trobar-se de cop i volta en un domini de màgia. I Pabst sembla obsessió. nat per aquest motiu. La cerimònia fúnebre, el silenci dels habitants del Hoggar, la immensitat del desert que sembla cloure la terra aquella dins un secret inviolable, la bellesa freda, el gest hieràtic de Brigitte Helm, els corredors interminables que com laberint sense sortida guarden Antinea de la mirada dels mortals, tot contribueix a crear una pregonia impressió d'extraordinari, que l'anècdota, com deïem, es cuida de desmentir a cada pas. Hauríem volgut creure en l'Atlàntida, hauríem volgut veure el ci-

mai, però també sense precipitar-se. Aquesta persistència en el moviment, que sembla que hauria de donar-nos una impressió de monotonia, és al contrari el que explica l'extraordinària impressió de fatalitat que dona el descabellament dels fets.

Pabst ha fet un estudi definitiu de les llums i de les ombres. Tot el film sembla gravitar entorn d'una preocupació de plàstica fotogràfica i emotiva. L'autor juga admirablement amb els elements materials i sobretot amb el gran escenari natural que li procura el desert. Treballa amb grans espais. Els camells, la indumentària dels indígenes, els exòtics motius arquitectònics del país d'Antinea, tot és matèria de primera qualitat. L'ofici és dominat d'una manera perfecta, l'ofici de l'animador d'imatges, i el so és emprat sempre a temps. Per exemple, servint d'enllaç entre les escenes, o bé assegurant la continuïtat en els instants d'ombra total.

Un dels episodis més reeixits és el de París, 1910. Aquelles escenes amb Florelle i Sokoloff en un music-hall parisenc, interrompent d'una manera brusca la narració africana, són alguna cosa que fa un efecte sorprenent. És un canvi tan bruscat de temps i d'ambient, que causa una gran sorpresa. Al final la tempesta al desert és força reeixida, i quan s'ha acabat heu de convenir que, a desgrat de la inconsistència de la història, una impressió estranya, nova, us ha envaït lentament, efecte de l'art de Pabst, capaç, adhuc partint d'una base tan feble, d'arribar a trobar un accent de poesia, poesia d'ordre estrictament cinemàtica. Pabst és un creador i és ell l'autor d'*L'Atlantida* film, i costa de pensar el que podria ésser tot això fora del cinema, tant la cosa i l'expressió hi són indissolubles.

Alexandre Arnoux, el conegut crític de cinema, ha treballat en l'adaptació cinematogràfica de la novella de Benoit. El diàleg és sense preocupacions de literatura. El film dura exactament una hora trenta cinc minuts; cal remarcar-ho, perquè significa, atenent a la complexitat del motiu, un esforç de condensació, i constatem que aquest esforç no perjudica per res la claredat i el moviment del film.

J. PALAU

Cinema amateur

Si per cinema amateur entenguéssim un film que sols es diferenciés dels altres pel fet d'ésser realitzat per aficionats, no ens tindria cap mena d'interès, i una cosa igual passaria a tots els cineastes que es preocupen d'una manera seriosa de donar vida a la cinematografia amateur a casa nostra.

El cinema pur, el que entén Chomette per cinema pur, pot ésser inclòs dins el cinema amateur; tots els assaigs fets pels avantguardistes i totes les temptatives inèxhibibles en els cinemes públics entren de ple en la categoria amateur.

El film amateur no deu mai evitar un problema per difícil que sigui, no ha de cercar una altra manera en la qual s'estalvi de trobar la solució; ho ha de resoldre d'una manera o altra, i llavors aquest cinema es converteix en element útil, vital i renovador en el seu art. En un mot, no ha de dependre de ningú, sols d'ell mateix. Dir tot això pot semblar que volem dir que sols incloem dins el cinema amateur aquells films en els quals s'ha tingut una preocupació constant de trobar angles més o menys nous, ritmes desgavellats i tot el que pot portar el desvariegat de la novetat. No; volem dir que no n'ha de fugir, però sempre que aquestes aplicacions siguin una cosa racional. Per exemple, *Alleluia*, de King Vidor, és un film que podríem incloure dins el cinema amateur. De pel·lícules com *Alleluia* és indubtable que altres directors en farien, però aquests luxes sols es poden permetre a senyors que hagin fet guanyar prou diners perquè en llençin en disbauxes d'aquesta mena.

De la manera que hem dit és com entenem, nosaltres, el cinema amateur. L'amateur és aquell que, d'un art del qual és destre, no en treu cap profit material; per tant, el senyor que té una càmera i realitza films, és un amateur; però ens podem trobar que en molts casos aquest senyor no faci cinema amateur. Se'ns ha dit que és impossible que els amateurs, o sigui els amants del cinema sense mires comercials, realitzin cap producció d'envergadura. Doncs bé, a això hem d'anar, a fer que els amateurs aïllats s'agrupin, i que amb l'esforç de tots tinguin al seu abast els mitjans que facin possible la realització.

No hem d'esperar, però, que els amateurs un cop organitzats ens exhibeixin produccions en les quals s'hagin gastat milers de pessetes. No; hem de voler que ens donin cinema. Pel cineasta tant valdrà donar aquell film realitzat per l'amateur sol i amb els seus únics mitjans, però que estigui bé, com el film que hagi costat molts diners.

Un professional pot realitzar films amateurs, si es despulla de tots els prejudicis; així ens demostrarà el «que ell faria» i el que entén com a cinema.

Avui, que la cinematografia comença a tenir la seva història, veiem que molts amateurs s'han passat al camp professional i que han realitzat magnífics films comercials, i és que aquests cineastes no van començar a filmar amb l'únic propòsit de deixar eclipsada l'estrella preferida o les cases productores de Hollywood, sinó que van començar fent cinema, i quan el van conèixer a fons, quan s'havien atrevit a totes les audàcies, llavors, aprofitant una avinentesa, creaven pel·lícules comercials bones. El cas René Clair ens ho demostra: les seves pel·lícules del començament poden situar-se dins la cinematografia amateur. Dins de casa nostra, amb la volada que sembla iniciar-se en cinema amateur, podem crear una cinematografia nacional que, com deia el nostre amic, el crític Angel Ferran, «toqui de peus a terra».

Amb la naixença de l'Associació de Cinema Amateur, la realització de cinema amateur serà un fet a Catalunya. L'objectiu de l'Associació és prou definit perquè hi tinguem totes les esperances.

Abans d'acabar, ho volem repetir, en assegurar-nos davant la pantalla, no tindrem en compte ni les despeses, per grosses o petites que siguin, ni els elements, ni si el film que anem a veure ha estat realitzat individualment o en grup, ni si és dels passos 9.5, 16 o 36 mm.; sols que anem a veure una pel·lícula que ha estat feta de la manera que han volgut els seus autors, perquè poden prescindir de les exigències de tots els públics.

A. SANSANEDAS

EN TORN D'UNA ESTRENA

L'opereta al cinema

L'opereta cinematogràfica està a l'ordre del dia. Són els productors alemanys que ara dediquen a aquest gènere una atenció preferent. Així ens trobem que enguany, Günter Stapenhorst, productor independent de la Ufa, presenta ell sol fins a cinc comèdies musicals, entre les quals *Ronny*, que hem pogut veure aquests dies. Hom podrà veure aquesta ratxa d'operetes amb més o menys entusiasme, però el que podem dir és que aquesta moda ha de ocupar tot aquell que s'interessa pels destins del cinema.

nificació concreta. I la gent s'hi embala. deix i la música fa sempre la propaganda del film, justa manera de pagar un tribut de gratitud.

Podríem parlar de l'opereta referint-nos a un cas concret, el cas de *Ronny* que és la darrera que hem vist. *Ronny* és dirigida per Reinold Schunzel. Hi ha tot el que indefectiblement devem trobar en tota opereta que respecti les regles del joc. Els americans, que no han sabut mai res dels protocols, ni d'aquesta badoqueria d'alguna gent de per aquí, pels galons i per tot el

Katha de Nagy

Quan l'adveniment del sonor, la inserció de cançons en els films va ésser la primera etapa en la marxa progressiva de la nova modalitat cinematogràfica. És l'època d'or pels compositors i de Hollywood comencen a trametre'ns comèdies musicals que tenen més de music-hall que d'opereta pròpiament dita. Arguments d'una inenarrable puerilitat serveixen de pretext, de fil conductor a una desfada d'escenes espectaculars, que s'imposen per la seducció d'un fox o pel prestigi d'un estol de *girls* gracioses i perfectes. Timidament, de mica en mica, la camera guanya mobilitat i lluita per emancipar l'espectacle de tota reminiscència escènica i el progrés envers la constitució del nou espectacle és visible pas a pas, quan heus ací que a Hollywood renuncien bruscament a aquest gènere per decantar-se exclusivament vers el diàleg, el cinema parlat.

L'al·lança pactada entre Chevalier i Lubitsch, el mateix que l'espectacle que ara passen al Fèmina i que capitaneja Eddie Cantor, són fets isolats dintre la producció americana d'avui. En canvi són assumptes que dintre la producció alemanya estan, com deïem, a l'ordre del dia i com, d'altra banda, es veurà prou aquesta temporada que ara comença.

L'Europa central és el país de l'opereta autèntica. Els alemanys l'han de sentir com una cosa genuïnament pròpia, i així veiem una marca tan important com la Ufa, ahir a la capdavantera de tot el que significava inquietud i anticipació, llançar-se avui decididament a batre el cinema americà en el terreny de la comèdia musical. I l'èxit del públic afalaga aquesta orientació. Durarà molt aquesta complença de la gent? Pensem que en el fons aquestes operetes són terriblement monòtones. Podríem dir que la música és el que canvia, que la lletra sempre és la mateixa. Parades militars, sabres i trompetes, el protocol, el príncep, la nova Pompadour i la nova Du Barry, com vulgueu, i sempre la mateixa història. Però la música, la música lleugera i fàcilment sentimental, salva l'espectacle i captiva el públic. Per cert que avui potser assistim a una ofensiva de vals contra el fox. Pel cinema, els alemanys defensen i propaguen la seva música nacional i els instruments de corda ussurpen davant del micròfon el lloc dels instruments de percussió del jazz americà.

Seria molt interessant insistir sobre l'èxit que aconsegueix la música d'aquestes operetes. A la gent li plau poder donar una significació concreta a la música, i en el cinema aquella música no sol·s enclou una lletra, sinó també una situació, una situació d'ordre sentimental. Aquella música adquireix d'aquest fet una gran puixança emotiva damunt els cors tendres i les persones fàcilment sentimentals. I després, aquella música s'emancipa dels cinemes, es planta al mig del carrer, de la mateixa manera que pel disc s'entafora a tot arreu, i sempre més porta com una reminiscència, una sig-

que fa referència a les *alles esferes*, han estat sempre incapaces de comprendre l'esperit de l'opereta autèntica. Han fet cantar un chor de *cow-boys* com podien imaginar un *duetto* entre un *policeman* i un *gangster*. Els alemanys resten en canvi fidels a la tradició. Se n'emancipen de tant en tant, està això en l'ordre del temps, però hi retornen constantment.

Hi ha en *Ronny* un parell de cançons d'amor que es repeteixen diverses vegades, a fi i efecte que el públic se les endugui a la memòria; unes quantes escenes d'una sumptuositat grandiosa, escenes que infal·liblement fan gran efecte damunt les persones sensibles, sobretot a l'ordre de les dimensions; una dona deliciosa, és Katha de Nagy, i una pila de moments de franca comicitat, aconseguida no sempre per un sentiment de gràcia, sinó més aviat per un sentit del grotesc.

L'espectacle és simpàtic perquè no recorre per res als mitjans fàcils que tant dispensen de tenir enginy. No hi ha doncs ni escenes picants, ni *deshabillés*, ni tan sols Willy Fritsch es posa d'uniforme militar, cosa que és quasi inconcebible.

Veurem quins seran els destins de l'opereta cinematogràfica. Guardem-nos de pronòstics. És veritat que fer-se l'amor cantant en el cinema serà sempre una cosa que farà riure, però els límits del gènere no són pas rígids, i de la col·laboració entre les imatges i les cançons poden sortir coses tan suculetes com *El milió* i *Visca la llibertat*, prototipus al nostre entendre de la veritable opereta cinematogràfica.

J. P.

INDISCUTIBLEMENT!!

UNA DE LES MILLORS PROJECCIONS SONORES DE BARCELONA ES LA DEL

Teatre Goya DOTAT D'UNA MODERNA INSTAL·LACIÓ

Equip Sonor a Banda alimentat TOTALMENT amb corrent altern

PURESA ABSOLUTA DE TO I SO
EVITA TOTALMENT EL SOROLL DE FONTS
REPRODUEIX AMB TOTA FIDELITAT LA VEU HUMANA
GARANTIA MÀXIMA DE SEGURETAT
Amplificació PERFECTA
MECANISME SENZILLÍSSIM I PRÀCTIC

Demaneu pressupost a: **DEREGO GAMISANS, S. L.**

OFICINES I TALLERS:

Carrer Entença, 47 - **BARCELONA** - Telèfon 33333

Cultura Films

PRESENTA

ILLA DE LA CALMA
(MALLORCA)

Direcció:

A. DE PRUNERA

Presa de vistes:

GIUSEPPE SESIA

Música del Mtre. BAL-TASAR SAMPER

Sonorització:

VISATORE

Intervenció:

M. P L A N S
i G E L A B E R T

CAPITOL

WENGEROFF FILMS

presenta la pel·lícula parlada en francès

La canción de la libertad

(FRA DIAVOLO)

Creació de l'eminent bariton

TINO PATIERA

Distribució OCEAN-FILMS

Principal Palace

i
Cine París

DILLUNS, 17, ESTRENA

DE

Carceleras

El primer film parlat editat a Barcelona. - Revelació de

RAQUEL RODRIGO

secundada per

JOSEP LLUÍS LLORET

PERE S. TEROL

ENRIC LACASA

MODEST RIVAS

i el popular **ANTONI GIL**
(Varillas)

Exclusives Balart i Simó

SOBRE ELS ARGUMENTS DE PEL·LICULA

Un enfit de passió en els films

Per què, com més va, més es desinteressen els infants del cinema? Els productors americans comencen a plantejar-se, amb una certa angúnia, aquesta pregunta, a primer cop d'ull innocent.

Qui no ha sentit trepidar d'entusiasme el públic de l'Iris-Park, per exemple, davant les proeses de Polo, de Tom Mix, de William Duncan o d'un altre qualsevol d'aquells herois oblidats, un dia popularíssims, de les *super-serial* en divuit episodis que, tot i llur absurditat iritant i llur argumentació poca-solta, deixaven en un fil l'ànima del tendre espectador amb la imatge obsessiónant de l'heroïna estesa damunt dels rails d'un tren a tota marxa, o de la mà traidora que anava a escanyar el confiat galan, no pot arribar a veure tot l'encís que ha perdut el cinema damunt l'esperit dels infants. Avui dia el cinema americà, amb l'adveniment dels *talkies*, s'ha enfonsat fins al coll en la mar llefiscosa dels conflictes conjugals, del *ménage à trois* i els divorcis, amb tot el seguici de literatura putrefacta, feta de tòpics i de sentimentalismes rebregats, que eren les característiques del teatre francès de primeries de segle. Quan el cinema italià va començar a emboïcar-se amb el teatre i va voler dinamitzar Sardou, o D'Annunzio, o Bataille, va introduir en la seva prosperitat els germens virulents que l'havien de matar. Una alenada de vent fresc de les planes del Far West va endur-se'n per sempre més les deliquescències de la Borelli o les agonies de la Bertini. I el cinema americà, amb totes les seves característiques primitives d'ingenuïtat, dinamisme, escenaris naturals i faules sense cap complicació ni cap element tèrbol, va triomfar a tot el món. L'optimisme ianqui, amb el seu genuí representant, Douglas, la ingenuïtat de les seves històries d'amor, amb tot un rengle de noies rosses que pot representar Mary Pickford; la immensitat dels seus escenaris naturals, amb els *cow-boys* que Bill Hart iniciava; la violència de les baralles i les lluites amb pell-roges o bandits condemnats per endavant al fracàs: tots aquests elements primaris van guanyar-se l'adhesió unànime dels infants, i, a la llarga, de tot el món. No recordeu que van passar uns quants anys fins que «les persones grans» van començar a donar alguna importància al barret fort de Chaplin?

Booth Tarkington, el popular novel·lista americà, denunciava la tara en un recent article: hi ha un excés d'amor a les pel·lícules. I l'amor, a les taules com a la pantalla, s'ha d'esbravar en paraules, en perjudici de l'acció. On trobeu, ara, el dinamisme dels films americans? Únicament a les pel·lícules de *gangsters*, i aquestes, en general, no són pas un espectacle massa apropiat per als infants. És clar que tampoc cap pare no creurà indicadíssim dur una criatura de menys de dotze anys a veure

un drama de la Garbo o la Dietrich, i, si garbelleu amb un mínim de severitat, us quedarà ben poca cosa per deixar veure als infants. Potser hom dirà que els menuts no hi fan cap falta, a les sales d'espectacles. És molt possible, però a ben segur que el digui això va ésser, tota la seva infantesa, un assidu concurrent del Kur-

extraordinària; en *Beau Geste* l'acció es sostenia damunt un sol element: l'amor fraternal, i en *Sorrell & Son* era l'afecte de pare i fill el que mantenia viu l'interès fins al punyent final. És que el cinema sonor no pot trobar, igualment, fora del mòbil amorós, d'altres temes prou humans i no tan embafadors?

Greta Garbo i Conrad Nagel

saal o del Palacé Cine, o de la Sala Mercè. Tarkington, que al capdavant és l'autor de *Scaramouche*, creu que les pel·lícules evocadores d'èpoques pretèrites exercien també una especial atracció damunt les imaginacions infantils. No crec que vagui gaire la pena d'enyorar les lliçons d'història dels films americans, però en canvi crec que la salvació del cinema hauria d'ésser en la tornada a l'aire lliure. Menys decorats suntuosos, menys exhibicions d'abraçades i petons, i una mica més de naturalesa, de lluites, de moviment.

Davant la monotonia actual dels arguments cinematogràfics, ara se m'acut l'obra d'un excel·lent director, a qui el cinema sonor sembla haver fet fracassar: Herbert Brenon. Tres films magnífics que produï tenien cadascú un interès propi, llunyà i independent en absolut dels motius eròtics que avui omplen el noranta per cent de les pel·lícules. En *Peter Pan*, l'element meravellós i el grotesc eren conjugats amb una gràcia

La solució la deuen haver vist prou els cineastes russos: vegeu el dinamisme i els escenaris naturals de *Tempesta a l'Àsia*; vegeu la sòbria exaltació de la noblesa del treball d'*El Camí de la Vida*; vegeu, a despit de l'esperit proselitista que desvia la pura de l'obra d'art, totes les realitzacions d'un Eisenstein. També un René Clair ha sabut trobar, amb *Le Million* i *A nous la liberté*, un camí ben diferent, i tanmateix ple de resultats prometedors; sabran aprendre'n la lliçó els productors americans?

Perquè, dintre la grandesa desmesurada que ha arribat a assolir la producció cinematogràfica ianqui i que ha dut la més jove de les arts a una maduresa perillosa, hom pot trobar ja uns símptomes evidents de putrefacció. Molts crítics independents han començat a assenyalar-ho. I un altre dia em vagarà de comentar un llibre d'Ehrenburg, que és un pamflet impiacable, però ple de veritats.

RAFAEL TASIS I MARCA

AL MARGE DE LA TEMPORADA

Aspectes de la crítica

Resseguint a consciència les diverses etapes evolutives per les quals ha passat el cinema, ens adonarem de la intensitat amb què les ha viscut. Amb la vintena d'anys que ha romàs mut, el cinema ha resseguit una trajectòria sencera. Ha nascut, ha viscut i ha mort. Ha sofert les seves crisis i els seus instants de ressorgiment i esplendor. És a dir, tot un procés amb els seus alts i baixos, un joc complet de reaccions. Són aquestes irregularitats del cinema mut en la seva vida breu, les que han donat el magnífic conjunt d'experiències, que el cinema sonor ha rebut com una herència preciosa. Un conjunt de característiques que han donat a l'art de la llum i de les ombres aquella complexitat arquitectural de totes les manifestacions del segle XX.

Remarqueu, però, el sentit pragmatista i de cara a la tècnica que ha guiat el cinema a través de les èpoques de la seva evolució progressiva. Mentre la generalitat de les arts han arribat a cristallitzar-se en una direcció determinada o en una tendència renovadora, després d'haver constituït el tema d'una literatura copiosa, el cinema, ben altrament, ha basat els seus passos desenvolupatoris en un progrés estrictament tècnic, estrany al públic, que més tard ha hagut de repercutir a l'exterior, però sempre emancipat de la bibliografia i obeint tan solament a les característiques de vitalitat que li són pròpies.

Aquest divorci existent entre el cinema i les altres arts — que no prové d'altra cosa que de la major o menor intensitat de les relacions que, com a expressions d'art, sostenen amb llurs tècniques respectives — és origen d'una dualitat de procediments crítics. Així com en pintura, posem per cas, un crític no esbrinarà el sentit artístic d'una obra sense la coneixença prèvia dels mitjans tècnics, en cinema són ben poques les vegades que el crític va guiat a examinar el film com a expressió d'art alhora que com a engranatge tècnic complicat. Només alguns ho han aconseguit, després de molt

de treball, i no cal dir les dificultats que encara han de superar i el risc constant a què s'exposen!

La primera causa de tot això, i també la més important, és pressuposada per la naturalesa intrínseca del cinema, el qual no admet la personalitat única i exclusiva, sinó que li cal sempre la col·laboració. Seguint el cas pràctic de la pintura, una obra d'un pintor serà l'expressió d'una personalitat, sense interferències de cap mena per part de ningú. És la recomanació de Max Jacob: «expresseu-vos amb les paraules que us són pròpies». Igualment podríem dir de l'escultura, de la poesia, de la música (en aquestes dues branques darreres, l'obra d'art roman en un estat latent i únicament reviu en la lectura o en el recital), i àdhuc de l'arquitectura (on no hi ha col·laboració, com podria semblar al primer cop d'ull, sinó subordinació, puix que l'ànima de la construcció és l'arquitecte, tant des del punt de vista plàstic com tècnic), etc.

El cinema, en canvi, es caracteritza per una major complexitat (director, operador, revisor artístic, autor de la trama, els pintors i decoradors, arquitectes i enginyers, els autors de l'acompanyament musical, els tècnics en el muntatge de les llums, etc.). Amb tot i suposar que hi hagi una tònica que s'imposi i doni una unitat al film (generalment la del director), són molts i variats els aspectes des d'on poder-lo comentar. No cal dir que això afeixuga notablement la tasca del crític, al qual li resulta difícilíssim d'abastar-los tots amb una idèntica autoritat i amb un mateix relleu.

Heus ací un punt de vista que dona a la crítica del cinema un caràcter ben distint a la de tota la resta de les arts. Els motius els haurem d'anar a cercar en aquella complexitat característica del segle actual, a què ens referim en començar, la qual haurà recaigut plenament en el cinema, que, tal com ha dit algun cronista transcendental, n'és fill predilecte, n'és l'expressió viva...

J. AMAT I PINIELLA

NUESTRO CINEMA

Quaderns internacionals de valorització cinematogràfica, publicats per JUAN PIQUERAS. — 7, rue Broca, Paris

Revista de crítica autènticament independent. La primera que ha reconegut i estudia les possibilitats orientadores del valor social del cinema. La més ben presentada

Subscripció anual (12 [números]) : DEU pessetes

Els més bells fragments de les pel·lícules d'èxit es troben impressionats en discos de LA VOZ DE SU AMO

● EL TENIENTE SEDUCTOR

TARATATÁ.—Marxa Orq. Blue Star Jazz
DESAYUNO AMOROSO.—Foxtrot AE. 3879

LINGERIE-JAZZ.—Foxtrot Orq. Demon's Jazz
EL ENCANTO DE UN VALS.—Vals AE. 3880

● UNA HORA CONTIGO

SIEMPRE SEREMOS NOVIOS.—Vals Orq. Jack Denny
UNA HORA CONTIGO.—Foxtrot Orq. Ambrose
AE. 4055

UNA HORA CONTIGO Jeanette McDonald
SIEMPRE SEREMOS NOVIOS AE. 4057

QU'AURIEZ-VOUS FAIT? Maurice Chevalier
OH! CETTE MITZI AE. 4059

● MI ÚLTIMO AMOR

DAME TU MANO.—Cançó-fox José Mojica
MI ÚLTIMO AMOR.—Cançó DA. 1266

● RONNY

MARCHA DE PERUSA.—Marxa Orq. Marek Weber
MÁS VALE ASÍ.—Slow-foxtrot AE. 4090

LO QUE SOÑAMOS.—Vals Orq. Marek Weber
ERES ENCANTADORA.—Slow-foxtrot AE. 4091

● UN LOCO DE VERANO

ACÁCHATE HERMANA.—Foxtrot Orq. Leo Reisman
ELLA VALE MÁS QUE EL ORO.—Foxtrot Orq. Gus Arnheim
AE. 4100

YES, YES, MY BABY SAYS «YES».—Fox Orq. Ambrose
NOCHE CELESTIAL.—Vals de la pel·lícula «Una noche celestial» Orq. Leo Reisman
AE. 4101

● BOMBAS EN MONTE-CARLO

EL AMOR EN LA MARINA.—One-step Orq. Lewis Ruth
UNA NOCHE EN MONTE-CARLO.—Tango Orq. Marek Weber
AE. 3937

● EL CONGRESO SE DIVIERTE

VIVIR, REIR Y AMAR.—Vals Orq. New Mayfair
UNA VEZ PARA SIEMPRE.—Foxtrot AE. 3935

MÚSICA CELESTIAL.—Vals Orq. Marek Weber
¡QUÉ BELLA ES LA VIDA!—Marxa AE. 3936

● IL EST CHARMANT

HABLANDO DE PARÍS.—Foxtrot Orq. Demon's Jazz
LA BIGUINE.—Rumba-foxtrot AE. 3931

ES MUY SIMPÁTICO.—Vals Carmen Navascués
HAY QUE CUIDAR OTRAS COSAS C. Navascués y Ti-no Folgar
AE. 3933

EN PARLANT UN PEU DE PARIS Gustave Nelson
HISTOIRE DE VOIR AE. 4076

● EL TENIENTE DEL AMOR

¡CAMARADA, SOMOS LA JUVENTUD!— Orq. Sinfónica y de
Marxa Jazz de Robert
SOMOS BUENOS AMIGOS.—Foxtrot Stolz
AE. 3949

● EL FAVORITO DE LA GUARDIA

CUANDO BAILO CONTIGO.—Vals Orq. Lewis Ruth
NADA SÉ DE TI.—Foxtrot AE. 3792

● EL TRÍO DE LA BENCINA

HACIA EL EDÉN.—Foxtrot Orq. Marek Weber
CARTAS DE AMOR.—Foxtrot AE. 3819

● DOS CORAZONES Y UN LATIDO

SÉ MI CAMARADA.—Marxa Six-Eight Orq. Marek Weber
DOS ENAMORADOS.—Vals AE. 4056

● LA REINA DRAGA

PARAÍSO.—Vals Orq. Leo Reisman
AMOR VENDIDO.—Fox (no pertany al film) Orq. Waring's Pennsylvanians
AE. 4105

● LAS ALEGRES CHICAS DE VIENA

LA CANCIÓN DEL PADRE Mary Isaura
QUIERO A UNA RUBIA Vicente Simón
AE. 3903

LA CANCIÓN DEL PADRE.—Vals Orq. Lewis Ruth
QUIERO A UNA RUBIA.—Vals AE. 3902

Els començos del cine a Barcelona

Sembla que sigui ahir que, un bon dia, aparegueren plantats a les barraques de mala mort dels ravalers barcelonins i dels pobles forans uns cartells violats — successors directes dels famosos *mamaratzos* fets amb roba de sac, anunciadors castissos de melodrames de sang i fetge o de pantomimes esfereïdores, espectacles tan cars als nostres avis — fent la propaganda de les primeres pel·lícules.

Es tractava d'un espectacle nou, sorprenent, que als ulls de la gent prenia proporcions màgiques i en el qual semblaven tenir intervenció directa les bruixes.

En unes sales rònegues hom havia instal·lat una maquineta negra que es rodava amb una maneta, havia clavat un tros de llençol a la paret, i col·locat unes rengleres de cadires d'esquena a la màquina, la qual, encabida dins d'una gàbia de fusta, treia el nas a fora per un forat rodó.

De sobte s'apagaven els llums, la sala quedava a les fosques del tot. Immediatament una ratlla blanca de llum, que sortia d'aquell forat, tallava la foscor, i apareixien damunt del llençol blanc uns homes de debò, que gesticulaven, que caminaven, seien, corrien, corgolaven el cigarret, que reien o ploraven; de debò, vaja. Uns carers que oren carrers, uns boscos que no eren de teatre; un tren corrent a tota velocitat damunt dels rails i llençant espesses glopades de fum per la xemeneia; vaixells de guerra i dels altres enfilant la seva silueta majestuosa vers la mar gran; genets dalt de cavall perseguint-se amb el revòlver a la mà i un mocador que els voleïava lligat al coll. En fi, un seguit d'escenes que fins aleshores havia estat impossible de presenciar si no era a través de la imaginació, de les novel·les o dels llibres de viatges. La realitat resultava superior al somni. El nou espectacle va sorprendre i meravellar tothom. Ningú no s'explicava com podia ésser; ningú no ho entenia. La sorpresa havia deturat la corda del rellotge de rumiar de la gent, i hom veia una llei de misteri en aquell invent que era clar, entenedor, àdhuc senzill.

Era balder que sortís algun entès a explicar-nos el procediment gràcies al qual hom podia impressionar el moviment i la manera de projectar-lo damunt la tela. Tot i veient-ho, l'encís era tan fort, que preferíem atribuir-lo a causes misterioses. Si no més clara, aquesta explicació resultava més agradable; i per torna, encara afegia un nou encant a la meravella de l'invent.

Aquell bon home que es passava tota la tarda i tot el vespre dintre d'aquella gàbia, assegut en un tamboret, manipulant aquella màquina, era als nostres ulls una mena de taumaturg. En sortir de veure l'espectacle havíem d'anar forçosament a badar, contemplant-lo de prop. El repassàvem de dalt a baix, i ens semblava extraordinari que aquell home que a l'estiu anava en cos de camisa i arromangat de braços, i a l'hivern s'emboïcava el coll amb un mocador de llana i duia sabates de simoi i fumava caliquenyos, fos capaç de fer-la funcionar.

Sembla ahir i d'això fa més de trenta anys, car succeïa abans del noucent. D'aleshores fins ara el cinema ha fet un seguit de salts immensos.

El curiós del cas és que tan bon punt foren projectades ací les primeres pel·lícules

estrangeres, sorgiren els primers productors i intèrprets autòctons. Anaven a les pal·lentes; treballaven amb aparells absurds, i mancats, gairebé en absolut, de moneda; però tanmateix feien pel·lícules!

Anoteu. L'any 1895 els germans Lumière patenten el seu invent a França. Doncs bé. Surt el noranta sis un català de trascantó, En Fructuós Salabert, amb dues pel·lícules: *La sortida del públic de l'església*

dotze pel·lícules. Una d'elles, *Lucha de corasones*, de 1,080 metres, fou impressionada en un dia!

Tot això vol dir que a Barcelona no volen ésser menys que a París. Ens pren la febrada i surten els empresaris, els capitalistes, els operadors i els intèrprets de les cantonades, amb la mateixa abundància que neixen els rovells al bosc després d'unes pluges abundants.

La Tina Jordi i l'Argelagués en «Barcelona y sus misterios».

parroquial de Sans i La sortida dels obrers de la fàbrica de l'Espanya Industrial.

L'any següent se'n fa una altra, titulada *Dorotea*, que volia ésser d'època, i que fou interpretada per una companyia d'actors de pantomima.

Després d'aquesta apareix Chomén, amb dues pel·lícules originals: *Los guapos del Parque* i *Se da de comer*. Segons conta Piqueras, Chomén era comparable a Méliès.

I després d'aquell, sorgeix Cuesta. Aquest senyor, que era comerciant, es serví del cinema per a fer propaganda del seu magatzem de drogues. De mica en mica s'hi aficionà i acabà per impressionar documentals i pel·lícules amb argument; entre altres, *El ciego de Aldea*, *El pastorcillo de Torrente*, *Los siete niños de Eciya*, etc.

Després, En Baños, que impressionà una pel·lícula per a l'aparell parlant Chromphon, diversos films impressionats pel cantador flamenc nomenat Mochuelo — fins cinema parlant s'ha fet a Barcelona abans d'ésser inventat —, un drama titulat *Secreto de confesión*, crea la Hispano-Film, la qual produeix, des de l'any 1905 fins al 1910, onze pel·lícules amb argument i vint-i-un documentals.

Ve més tard la casa Films-Barcelona, que produeix, en el terme de quatre anys,

Bastim una barraca de vidres al carrer de Craywinckel. Serà el *studio*. Hi encabim unes quantes bambolines, uns bastidors, unes palmeres, un parell de sòcols, uns telons de fons en bastant bon estat. La màquina la posem en un angle; no farà nosa. Quant als intèrprets, els anirem a buscar a les taules de dins del Cafè Espanyol, on n'hi ha un stock abundant, que passen l'estona jugant al dòmino o recordant els seus èxits de mímica al Soriano o a l'Arnau, esperant que caigui una contracta del sostre.

Aquests són els bons. Si se'n necessiten més, allargant-se fins a la Rambla s'arreglen actors de sarsuela que no treballen.

I l'argument? No hi havíem pensat. L'operador ja es troba a punt de funcionar. Té la mà posada a la maneta de l'aparell i ara resulta que no havíem pensat en l'argument. Cal engiponar-lo, doncs, a corre-cuita.

S'estableix entre tots una col·laboració tàcita i apressada. D'aquesta col·laboració neixen uns arguments inefables, inspirats en les pantomimes del Soriano i les novel·les de fullotó, o en els melodrames de l'Apolo.

Hom impressiona una *Carmen* que no té res absolutament a veure amb la de

Bizet, però que és molt més pintoresca i divertida que no aquella. Només hem de dir que en aquesta hi representava un paper important En Tor Deseures.

Un amor de pescadora, entenedor. Una *Justicia de Felipe II*, que, en aquell temps, fou una pel·lícula sensacional. «de arte», amb uns reis i uns nobles deliciosos, que no hem tingut la sort de veure projectar i ens sap molt greu; però de la qual hem tingut ocasió de veure unes fotografies descolorides, que són millors que els cromos de la xocolata. En aquesta pel·lícula sortí també En Tor.

Una *Magda* de fantasia, completament flamenca, amb escenes de toros, l'argument de la qual és redactat en castellà que no hi ha més que mirar. No manquen, en aquesta *Magda*, l'escena de les ganivetades a la taverna, la del brindis a la plaça, la del petó al braç, castís, propi de la flamenqueria de litografia de caixa de tabac o de caixonet de panses.

Una *Tierra de los naranjos*, que sembla una segona edició, un xic corregida, de la sarsuela *El Puñao de Rosas*, però que passa a València. A notar que l'argument era d'En Casimir Giral, l'avui ex-conseller de finances de la Generalitat.

Un *Diego Corrientes*, i una *Chavala*, interpretada per actors de sarsuela i ex-actors de la pantomima — Tormo, Pepe Alfonso, Argelagués, etc. —, que obtingueren aleshores molt èxit. En la primera, que es suposa feta a l'aire lliure, hom anunciava una *sorprendente ejecución escénica — magnífico cartel a cuatro tintas, metraje de 1,225 metros* —, i en la segona, que era, segons diu el programa, una *joya fotográfica*, s'exhibien *unes caprichosas cascadas i unas gigantescas crestas de abruptas rocas*.

CHAVALA llamará poderosamente la atención por sus bien acertados escenarios y la galanura del asunto.

Heus ací una llista de les últimes creacions:

MAGDA, drama pasional en tres actos.
ROSALINDA, drama sentimental en tres actos.

NATURALES:

Sevilla, Valencia, Oporto (Portugal), Zaragoza, etc.

CÓMICAS:

Doña Laura y sus pretendientes.

DE ACTUALIDAD:

Machicha brasileña y Tango argentino.
En preparación: Asuntos dramáticos, sentimentales y comedias de sensación.

Afegir a aquesta llista una altra pel·lícula que es titulava *Perdida en la selva*, que era la història lamentable d'una criatura de sis anys, que s'havia perdut, ella, unes faldilles de guardarropia de teatre, unes esparidenyes comprades al Pedró i els cabells tallats a

la romana, tot plegat, en el lloc més salvatge de la selva africana, i a la qual salvaven, exposant la seva pell preciosa, uns caçadors de feres amb salakof i calces blanques, canana de caçador de conills d'Ajella, i revòlver de fer comèdia, esparverant els tres lleons que la voltaven, que eren llogats al Parc i un dels quals quedava mort a l'escena, dic, a la selva, a conseqüència dels trets engegats pels caçadors i perquè des d'un recó, d'on era impossible veure'l, un domador el tenia ben agafat pel coll.

Tot aquest drama africà es descabdellava a la barraca de vidres del carrer de Craywinckel; l'actor encarregat del paper de salvador de la criatura donava mostres d'heroisme en salvar-la i es lliurava de les urpes del lleó saltant una finestra. Imaginieu-vos si devia ésser autèntic, el realisme africà d'aquesta pel·lícula.

I no deixeu de comptar amb *Barcelona y sus misterios* i *Fuerza y Nobleza*. El protagonista era el boxador Jack Johnson, secundat per l'Ardèvol. A *Fuerza y Nobleza*, Johnson agafava amb una mà els homes de dalt d'un balcó, els col·locava a terra davant seu; obria la boca, els mostrava aquella seva dentadura enorme, tan blanca, i aquests, que ja es veien la mossegada segura, es posaven a córrer, esperitats; i així successivament.

De totes, la que va tenir més èxit de recaptació i de pintoresc fou *Barcelona y sus misterios*. Treta de la novel·la de l'Altadill. La pel·lícula assolí una intensitat melodramàtica que vorejava el grotesc. Hi havia de tot i força. Sang i fetge, moneda falsa, robatoris, crims; i el tot degudament corregit i exagerat.

Un dels personatges més destacats d'aquesta pel·lícula era l'Argelagués — actor de pantomima i de teatre, alhora que *régisseur* i director, molt entès, avui injustament oblidat de les empreses, que no es recorden o no es volen recordar de la seva història artística ni dels mèrits contrets com a actor de pel·lícules —, el qual hi representava vint papers diferents i tots ells conscienciosament.

Barcelona y sus misterios fou la més important entre totes les que es filmaren aleshores. Encara se'n parla avui. Els actors pogueren fer-se la il·lusió, en filmar-la, que començaven a ésser uns actors de cine nordamericans. Fins aleshores havien anat a peu. Ara pujaven a cavall, encara que no sabessin gaire de muntar o no en sabessin gens. No venia d'aquí. S'havia de muntar i es muntava. Què podia ocórrer? Que l'actor fos engegat pel cavall, no massa conforme amb la poca traça del de dalt? Doncs es queia i en paus. I hom s'alçava amb la mà desllorigada o el braç mig esquerdat... que és el que li va succeir al citat Argelagués, en aquesta pel·lícula. Hagué, a conseqüència de la caiguda, d'impressionar vint-i-dues escenes amb el braç embenat, però les impressionà i li sortiren de primera. Si això no és fer pel·lícules, ni mai.

Aquest actor que en el ram de pel·lícules ho tocava tot, i bé, val a dir-ho, el mateix feia de director, que de *régisseur*, que d'actor. La seva llarga experiència com a actor de pantomima i el coneixement dels trucs escènics li ho permetia. Però ell preferia

(Passa a la pàgina següent)

Les superproduccions

S I C E

les distribueix a Espanya

PRINCIPALS TÍTOLS PROVISIONALS DE NOSTRA PRODUCCIÓ 1932-1933

Ave de Paraíso

Fora de programa. Dirigida per KING VIDOR i interpretada per DOLORES DEL RIO. Totalment filmada en les illes Hawaii.

Buscando fieras vivas

Fora de programa. Documental. Pel famós capturador de feres i proveïdor dels Zoològics de Londres i Buenos Aires, FRANK BUCK. Explicada en espanyol.

Amigos o rivales

Escenificació de la famosa novel·la de MAURICE DEKOBRA. «L'esfinx ha parlat». Quatre estrelles en escena: ADOLPHE MENJOU, LILY DAMITA, ERICH VON STROHEIM i LAURENCE OLIVIER.

Manchuria

Emocionats escenes del bandatge manxurià, pels artistes RICHARD DIX, GWILI ANDRE i ZASU PITTS.

La escuadrilla deshecha

La realitat de la vida dintre dels estudis de cine, per RICHARD DIX i MARY ASTOR.

Alma ferroviaria

Obra pòstuma de LOUIS WOLHEIM, amb la col·laboració de JEAN ARTHUR i ROBERT ARMSTRONG.

Amor por obediencia

Episodi real d'espiatge rus, que ens presenta el nou VALENTINO, IVAN LEBEDEV, i la simpàtica BETTY COMPSON.

La melodía de la vida

Drama sentimental de la raça hebrea. Fel·liç interpretació d'IRENE DUNNE i RICARDO CORTEZ.

La paloma

Retalls de la vida mexicana, per la seva millor intèrpret DOLORES DEL RIO.

¿Nos divorciamos?

Graciosíssima comèdia sobre el divorci.

Los amos del presidio

Escenes del presidi, d'extraordinària comicitat. Ambdues cintes per la parella bufa BERT WHEELER i ROBT WOOLSEY.

Sonorització per sistema R C A PHOTOPHONE

Els començos del cine a Barcelona

(Ve de la pàgina anterior)

fer d'actor. I li agradava fer pel·lícules de perill. Estava a l'aguait de tot quant es produïa a fora i, així que li venia a tomb, procurava aplicar-ho aquí. Si cavalls, cavalls. Si trens, trens. Ell, igual que els de l'estranger, féu el salt clàssic dalt del tren. I el féu trucar. Això és: el que saltà no era ben bé ell; era una aproximació. Altrament, una vegada — això succeí a Montgat —, en una pel·lícula, uns guàrdies civils figurats el perseguïen; ell havia de travessar la via en un moment que el tren estigués a punt de passar. Un xic més tard, i el tren el pesca. Els passatgers, que no sabien de què anava, en adonar-se de l'escena, s'alçaren dels cotxes, i els guàrdies civils de debò, que anaven a la plataforma, anaven a disparar contra el lladre, si els civils camuflats no els haguessin fet adonar de la màquina d'impressionar; l'Argelagués, per la seva banda, cuita a amagar-se darrera d'un marge.

A l'Argelagués l'acompanyaren i collaboraren amb ell els Carrasco, els Durany i En Balaguer, que era un característic de teatre que sortia a totes les pel·lícules, ara amb patilles, ara sense; els actors de sar-suela Tormo i Alfonso, l'ex-iple Angeina

Villar, la Tineta Jordi, En Vila, la Tana Lloró. En fi, tota la pantomima i la sar-suela barrejades.

L'especialitat de l'Argelagués eren els apatxes. En féu una sèrie. Apatxes amb cara de bon noi i aire de ballador de dis-sabtes de la Paloma, encantadors. Aquesta especialitat li valgué el sobrenom del Ghi-one espanyol. Hom l'anunciava d'aquesta guisa als cartells i als programes.

També es cultivava el drama històric. Exemple: *Don Joan de Serrallonga* i *El Sítio de Gerona*, reminiscència discreta de la pantomima del Soriano.

En Jaume Borràs va fer, entre altres, un *León de la Sierra*, bandoler bona persona, caritatiu i defensor del desvalido, amb un parpelleig d'ulls que no calia més que mirar, ens diu l'Argelagués.

Tot això passava vint anys enrera. Avui ja és oblidat. Igualment que ho són les primeres barraques de fusta o les primeres quadres on s'exhibiren pel·lícules estrangeres i del país per primera vegada. I, si més no, a títol de curiositat, valia la pena de recordar-ho.

JAUME PASSARELL

NOTES AL MARGE

POSTAL DE SILVIA SYDNEY. — Perquè eres feta de silencis amassats, i perquè al fons de les teves nines guardaves un secret transparent i impenetrable alhora, els déus t'escollien, oh Silvia!, per a l'atzar gloriós dels primers termes. Tota tu et cargoles en tu mateixa i somrius pietosament com si retornessis de bondats oblidades a comprensió suprema. El séc del llavi és agre un moment perquè coneix la tebior podrida del fang i l'ull s'omple d'una melangia daurada. Qui et protegirà, Silvia Sydney, de les urpes dels traidors, de les males armes dels dolents, sinó la teva dolçor feta sageta, la teva suau harmonia embolcallada de serenitat? A través de la reixa estretíssima de la teva presó, Silvia, els peons es quadriculen sobre el món i el fan somriure amb el teu somriure transparent, silencios i clar, d'esfinx amb secret; el secret d'un recordament per a tu no feres però que t'esquinça la teva ànima a l'hora matinal.

LA MES PERFECTA COLLECCIO DE POSTALS, però també la més des-cosidament lligada — *L'Atlàntida* — em faria cercar, talment com si jo en tingués la culpa, excuses per a G. W. Pabst. Excuses naturalment per al ritme anormal del film i la manera com l'acció sembla precipitada. Hem dit moltes vegades que la funció del director consisteix a seleccionar de l'enorme magatzem d'objectes que és el món, aquells que són expressius de la idea ordenadora. El cineasta es converteix en narrador. Sabiem que hi havia films on el narrador era el mateix protagonista i aleshores calia que l'objectiu tingués la mobilitat d'una pupilla. Sabiem també que, més sovint, el narrador era un home al marge de l'acció i es limitava a seguir-ne els moviments des de fora. I bé: no seria possible una posició intermèdia? Que el cineasta estigués al marge de l'acció, però que, en certa manera, es sentís arravatat per ella i endut als termes de passió que ella suscita. Objectivitat i subjectivitat alhora. Sentir les coses com a alienes i al mateix temps a

dintre de nosaltres. No és aquest el cas de *L'Atlàntida*? Pabst explica. No hem pas d'analitzar ara les condicions de la cosa explicada, Angel Ferran n'ha dit coses excel·lents a *La Publicitat*. Però Pabst no resta, no pot restar insensible. Pren — més que a Carbó, més que a *Quatre d'Infanteria* — part en l'acció, perquè en realitat no l'explica segons el seu germànic objectiu cinematogràfic, sinó segons la visió torbada i frenètica del tinent Saint-Avit. La camera doncs s'involucra en certa manera al protagonista. Així hi ha molts moments del film que, normalment considerats, són mal lligats, puerils, absurds; el ritme general del film és anàrquic i desconcertant. Fins i tot hi ha fragments d'una arbitrarietat risible.

Però... estem cercant excuses per a Pabst. Són això defectes de direcció? La manca d'illació de la narració, la successió dels episodis sense preparació de cap mena, l'aire d'allucinació dels rostres, la sensació misteriosa de naturalitat que donen les coses extraordinàries, no són presentades per G. W. Pabst com una correlació exacta del pensament torbat, obsessionat del tinent Saint-Avit. Perquè aquesta seria l'única possibilitat de salvar críticament aquest esplèndid àlbum de postals turístiques amb què ens ha obsequiat — des de Nero Film — G. W. Pabst. — D.-P.

LA REPRODUCCIO SONORA INTEGRAL. — S. S. A. Watkins, cap del servei d'enregistrament de la Western Electric, ha donat un interviu a la revista *The Cinema*, de Londres, en el qual anuncia un progrés important per al cinema sonor. Es tracta de la reproducció sonora íntegra de les altes i baixes freqüències per al film parlant; aquest sistema de reproducció sonora íntegral permet de reproduir una octava de freqüències més enllà del més alt límit actual, resultant així la més absoluta fidelitat tant en la música com en la veu.

Segons Watkins, aquest perfeccionament no comporta la inutilització del costós aparellatge actual, sinó només modificacions de poca importància.

El gos. — Massa poc! Així apendran de circular!
(Punch, Londres)

El fabricant d'armes. — Quina barra!... I és de la meua marca!
(Gringoire, París)

—La meua dona és capaç de garlar una hora sobre un sol tema.
—Doncs la meua no necessita ni tema.
(The Passing Show, Londres)

La broma del nen
(Nebelspalter, Munic)

Aviat estrena

T
I
T
A
N
I
C

DIRECTOR:
E. A. DUPONT

PRODUCCIO: British
International Pictures

COLISEUM

Aquesta nit en

SESSIO DE GALA

presentació de

MARLENE
DIETRICH

la més destacada figura
de la pantalla mundial en

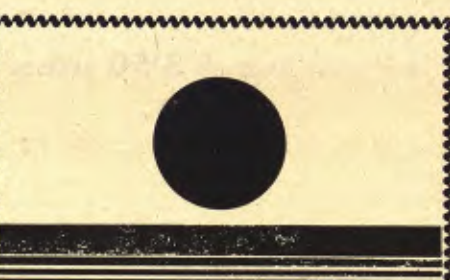
sota la direcció de

Joseph Von Sternberg

i amb la col·laboració de

Clive Brook, Ana May
Wong, Warner Oland, Eugene
Pallitte, Gustav Von
Gelfertitz, etc.

Es un film "Paramount"

MAM'ZELLE
NITOUCHE

por Raimu
Janie Marèse
Alerme

Hom podrà veu-
re-la aquesta
temporada al

TIVOLI

UN ESDEVENIMENT!

Próxima presentació
a Barcelona del sensa-
cional film

de HOWARD HUGHES

(que féu *Angels de l'Infern*),
dirigit per

HOWARD HAWKS

(realitzador de *L'esquadrilla de
l'alba*)

EL TERROR DEL HAMPA

El més formidable anatema
llençat contra el
"gangsterisme"

El terrible flagell que assota
Chicago i altres grans ciutats
nordamericanes.

Per PAUL MUNI, KAREN
MORLEY, ANN DVORAK
i BORIS KARLOFF

Un film d'impressionant dramatisme
portat amb un ritme accelerat, de
qualitat eminentment cinematogràfica.

MOLT AVIAT, ESTRENA
DE

Un film realista de típic ambient pa-
risenc, realitzat per
ANATOLE LITVAK

1932 - 1933

ART FILMS

PRESENTA

Dassan

(L'ILLA DELS PINGVINS)

Original film en castellà

Tembi

(EL COCODRIL SAGRAT)

Explicada en castellà

La lucha por
la vida

Film rus representant la lluita entre
bèsties per viure

La sinfonía de
la montaña

(Poema musical)

Los bajos
fondos
de Varsovia

Film rus independent

Eclair Journal

El millor noticiari europeu
explicat en castellà

25
Educational
Pictures

Pel·lícules d'un rotllo, sobre Pesca,
Ciutats, Viatges, Caceres, etcètera.

Explicades en castellà

RADIO I DISCOS

Música i Ràdio

Són avui en gran nombre els que només tenen referència de la música per la que reben de la T. S. F., i això, que potser no té tant abast pel que fa a la música frívola, sí que en té pel que fa a la música escollida, ja que hi ha qui no tindrà mai voluntat per assistir a un concert, i, pel contrari, cuita a connectar el seu aparell quan sap que s'ha de radiar una representació lírica o un concert en el qual actuen artistes d'anomenada; és a dir, hi ha oients de música amb els quals només cal comptar quan l'escolten via èter.

Però de tots és coneguda la diferència que, tot i la perfecció actual de la ràdio, hi ha encara per anivellar l'emissió amb la recepció. L'obra que s'executa a l'estudi arriba deformada al receptor i per això l'audició que proporciona l'altaveu és distinta de la que es pot escoltar a la mateixa sala on s'executa. La tècnica, indubtablement, amb el seu progrés podrà fer molt per millorar la recepció, però estudiat l'afer des d'un punt de vista musical i comptant amb les condicions actuals, hi ha moltes modificacions a fer, tenint en compte que no en tots els gèneres de música ni amb diferents instruments o agrupacions hi ha les mateixes dificultats: cal saber la millor o pitjor condició radiofònica de les obres i dels instruments.

Evidentment, el millor sembla ésser la producció d'obres especials concebudes i instrumentades d'acord amb les necessitats de la ràdio. No és difícil que d'ara endavant es vagi creant una producció musical exclusivament radiofònica, però sense voler prejutjar, no és aventurat el dubte sobre la

qualitat musical de les obres, puix que moltes d'elles surten dels concursos que organitzen les emissores i aquesta música d'oposició ja és sabut que té un valor dubtós. El pitjor inconvenient serà el de no interessar al radio-oient, que espera de la ràdio que li serveixi les mateixes obres que es donen en els concerts o en els teatres i sales d'espectacles. Aquesta música, a més a més, no s'improvisa, i mentre arriba esdevé més pràctic estudiar quins efectes musicals pateixen més amb la ràdio, a fi de tractar d'evitar-los.

Les principals dificultats, com és fàcil d'experimentar, resideixen en la reproducció dels sons aguts, que comporta una confusió entre els instruments per la fusió de diversos timbres, la qual cosa destrueix l'harmonia dels conjunts. També se'n ressenten molt determinats instruments de percussió, com són els timbals. El triangle de metall perd la seva brillantor característica. N'hi ha d'altres que si individualment es reproduïen bé, els conjunts pateixen, com són els instruments de corda en general i particularment els violins. Els instruments de fusta també sonen bé, però són possibles confusions de timbres, com esdevé entre el clarinet i la flauta. Els instruments de metall, quan amb ells no es fa un abus, es reproduïen amb facilitat.

D'això hi ha diverses maneres de sortir-ne i el més fàcil és substituir uns instruments per altres. Així els contrabaixos, de molt difícil percepció per la ràdio, són substituïts pels instruments baixos de metall. Molt hi pot fer però la modificació de la disposició de l'orquestra entorn del micrò-

fon, i sempre que s'obtinguin resultats, és millor preferir aquest sistema a l'altre, poc respectuós amb els dissenys dels autors de les obres.

També ací, com en els discos, el gènere musical més apte per a la reproducció és la música de cambra, però malauradament és difícil que pugui interessar al conglomerat diforme i heterogeni que s'anomena públic radio-oient. La manca de contrastos violents, en aquell gènere, també ajuda molt a la claredat.

Referint-nos als autors, en general, aquells en les obres dels quals es descobreixen línies ben definides, són bons per a la ràdio; és el cas de la música de Bach i també de totes les obres que s'aguanten amb el ritme. Però amb els autors moderns, i si es vol també amb molts romàntics, ja hi ha més dificultats, originades per la complexitat dels elements, i per això molt hi fa comptar amb estudis ben disposats.

A través de la ràdio no s'observa ni es segueix la proporcionalitat entre els pianos i fortíssims. En aquest aspecte no hi ha més que suplantar l'autoritat del director d'orquestra i confiar la regulació al *controller* de l'emissió, que ho farà certament d'una manera mecànica, però molt més efectiva que amb els gestos del director. En aquest aspecte és interessant la idea d'algunes emissores d'aïllar el director d'orquestra amb una paret de vidre i tenint al seu costat un altaveu; així sentirà més el conjunt per l'altaveu que no per l'audició directa, cosa que el farà actuar tenint en compte les característiques de l'emissió radiofònica.

Tot això, però, sembla fàcil de concretar amb unes normes, però en realitat és difícil de seguir al peu de la lletra, molt més si es té en compte que avui dia és un fet que el que més interessa al radio-oient són les retransmissions, i amb aquestes poc hi ha a fer, encara que les anteriors consideracions no hi facin nosa.

J. G.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

RADIO MARELLI
LO MILLOR EN RADIO
AUTOTRACCION ELECTRICA, S. A. - MOYA, 6-8 - TELEF 77420

NOTES DIVERSES

Una nova classe d'emissions

Des de fa algun temps, hom pot remarcar que certes emissores angleses fan uns programes molt estranys. Hom pot escoltar el soroll dels peus d'una dansarina en moviment, la lluita de dos boxadors i fins els crits d'una foca o els udols d'un lleó. Els radioescoltes s'han preguntat el que passava. Es tracta solament d'una sonorització de les emissions de radiovisió, efectuades quatre vegades per setmana per l'Emissora Nacional Anglesa sobre 261 m. de longitud d'onda.

La illa més radiofònica

La illa de Java és un dels territoris millor equipats des del punt de vista de la T. S. F. Java posseeix dotze emissores, de les quals set tenen més de 40 kw. Totes les emissions destinades a assegurar les comunicacions entre Asia, Europa i Amèrica es fan amb onda curta. L'escolta amb onda curta és també molt practicada a Java, car és un dels llocs més favorables per a la recepció.

L'exposició de ràdio anglesa

L'Exposició britànica de l'Olympia acaba de tancar-se; han calgut uns quants dies per a conèixer definitivament els resultats obtinguts, els quals sobrepassen els que s'esperaven.

Els organitzadors confiaven que, gràcies als seus esforços, visitarien l'Exposició unes 150.000 persones; malgrat l'ona de calor, han estat 170.000 els visitants.

S'han venut 2.000.000 d'aparells, dels

quals 800.000 són elèctrics, cosa que representa una suma de 30 milions de lliures. Es registra demés una venda de 5 milions de lliures de làmpares, de 10 milions de lliures de piles i de 5 milions de lliures de peces variades.

Els encàrrecs d'exportació han passat, d'un valor de 60.000 lliures l'any passat, a 200.000 lliures aquest any. La Gran Bretanya ha aconseguit ocupar el tercer lloc entre els països exportadors de T. S. F.

El resultat d'aquest augment ha portat com a conseqüència ocupar 20.000 obrers de més i adquirir 250.000 peus quadrats per a un nou cos d'oficina.

Quant a la publicitat, s'hi dedicarà aquest any una suma d'un milió de lliures esterlines.

Una estació francesa a Xangai

Quan en el mes de febrer passat els japonesos atacaren i cremaren les casernes xineses de Xangai, varen ésser tramesos a aquesta ciutat reforços de tropes franceses. Va instal·lar-s'hi una emissora de 10 wats per al servei ràdio-municipal.

L'Aliança Francesa, que es cuida de la propaganda francesa a l'estranger, s'ha incautat d'aquesta emissora i l'ha ampliat. Ara és una estació de 250 wats, l'emissora F. F.-2, que emet amb 224 metres. Tenen lloc cada dia tres concerts de discos. Es retransmeten els concerts donats a la ciutat i les conferències de l'Aliança Francesa, i el director actualment està estudiant la possibilitat de retransmetre les emissions de Pontoise. Dins de poc s'hi organitzarà un servei d'informacions.

L'esmentada emissora és escoltada perfectament en tota la regió de Xangai.

Suscriviu-vos a MIRADOR
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

Et Sr.

que viu a

carrer n.º es subscriu a MIRADOR

nel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de

de 193.....

Signature

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 199
Telèf.: "Carbur"BARCELONA
Mallorca, 239

Telèfon 75018

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 %. DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fàls i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstics :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

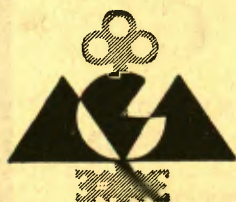
és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Prensa Diària.	150.000 (com a màxim).	1.800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	3.000.000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Al mes

"Agencia General de Anuncios"

BARCELONA: Casp, 26, pral. - Telèf. 16606

Carrer de Tarragona, 7, 2.º - MADRID